

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, november 7.

Angolok és franciák Véres veresége.

(Tovább nyomulunk előre oláh földön.)

Berlin, november 6. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

A Somme-menti tartós csatában a november 5-ike ismét elsőrangú nagy csatának volt. Az angolok és franciák Below tábornok hadseregének arcvonala ellen nagyon jelentékeny erővel és tüzésük egész erejének harcbevételével hatalmas rohamot intéztek. Különböző német törzseknek, báró Marschall, Daimlines és Garnier tábornokok parancsnoksága alatt álló csapatai rendületlenül állottak helyt és súlyos veszteséget okoztak az ellenségnek. A strassburgi hadtestnek száz és badeni kontingensének részei a berliniek, a hanzaiak, valamint meiningi gyalogezred különösen kitűntek magukat. A szövetséges ellenség Le-Sarstól - Bouchevesnesig terjedő húsz kilométer széles egész támadási arcvonalon a legnagyobb véres veszteséget szenvedte. A St. Pierre—Vaasterdő északi részénél szerzett helyi sikertől eltekintve semmit sem ért el. Ahol egyébiránt az ellenség vonalainkba be tudott nyomulni, onnan azonnal kivertük. 10 tisztet, 310 főnyi legénységet és zsákmányt szállítottunk be.

A német trónörökös arcvonala:

A Maastól jobbra a hardeumonti szakaszon heves tüzési és kézigránt harcok.

Keleti harcok:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsapata:

Nincs különösebb esemény.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

A tölgyesi szakaszon, valamint az ósánci és bodzási szoroson át vezető utak között a harcok a helyzet lényeges változása nélkül tartanak. Predeal-tól délnyugatra elfoglaltuk a Lajomu magaslátot. A vöröstoronyi szorostól

Wilson vagy Hughes.

Arad, november 6

A Fekete-tengertől a nagy Oceánig Európa országain át véres földeken rohan a Halál és utja emberi koponyák csontjával van kirakva. Körülöttünk lihegő vad tusát vívnak a népek a lét és nem lét miatt és mi most két ember harcára gondolunk, két emberére, akik beláthatatlan messzeségben küzdenek egymás ellen. Holnap, kedden kell eldőlni ennek a vértelen ütközetnek, amelyet talán soha se figyelt még a világ olyan feszült érdeklődéssel, mint most, mert talán még soha se volt az amerikai elnökválasztásnak akkora jelentősége, mint ezekben a véresen komoly napokban. Wilson és Hughes között nem megy életre-halálra a viadal, de a nemzetek, amelyek a világ karzáról szemlélik ezt a párviadalt, tudják, hogy a küzdelem eredménye százazrek életére kiható jelentőséggel bír.

Wilson-t úgy emlegették eddig, mint a béke eleven szobrát, Hughes ellen pedig azzal agitáltak, hogy megválasztása esetén Amerika is háborúba keveredik az európai hadviselők egyikével. Hogy mi a valóság ebből, innen Európából igazán lehetetlen megállapítani, amikor hiszen még azt se tudjuk, hogy kik okai a mi háborunknak. Hogy Wilson a béke fehérlelkű harcosa volna, — ezt most buzgón hirdetik, s hogy ellenfele a nagy-tökések jelöltje, azt Hughes sem tagadja. Az egyik ép úgy számításból vallja magát béke-barátnak, mint a másik harckedvelőnek. Kinek higgyünk hát és kiből bizunk? Az egyik a békét kínálja a vérontástól megundorodott tömegnek, a másik a háborúval kecsegteti a világdulástól kövérre hizott és még jobban szaporodni akaró amerikai milliárdosokat. A holnapi nagy mérkőzésnél döntő szavuk van a mi kívándorolt testvéreinknek is. Vajjon megtudják-e itélni, hogy a kettő közül kire kell szavazniuk, hogy a kettő közül a tekintélyével és vasakaratóval ki hozza meg a nehezen várt becsületes világ-békét? Bismarck szerint a háborúban, a vadászatban és a választáson hazudnak legtöbbit. Európa népei félő aggodalommal figyelnek a tengerentúlról, hogy vajjon ott a sok szent fogadalom közül a tömegek fel tudják-e ismerni a hazugságokat s le tudják-e dönteni a hamis bálványokat? (=)

délkeletre tovább nyomultunk előre. A Szurdok-szoroson át vezető úttól kétoldalt visszavertünk román támadásokat. A déli arcvonalon több mint 450 főnyi legénységet fogtunk el.

Balkán hadszíntér:

Nincs új hír. — *Ludendorff*, első főszállás-mester. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Eredménytelenek

az oláh támadások.

(Elfoglalt orosz állás. — Olaszok rendkívül súlyos veszteségei.)

Budapest, november 6. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcok:

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg arcvonala:

Észak-Olahországban tegnap is teljesen eredménytelenek voltak a románok támadásai. A Vöröstorony szorostól délkeletre tért nyertünk és elfoglaltuk a Laomo hegyet. A boezai hátrahégyességben, valamint Dekasnál és Tölgyesnél tovább folyik a harc. Kirlibabától keletre a theresienstadti derék 42. számú gyalogezred osztagai és más csapatrészek meglepő előretöréssel hatalmukba ejtették a Dedul magaslátot. Ez alkalommal 100 orosz, egy aknavetőt zsákmányoltak.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Nincs különösebb esemény.

Olasz harcok:

A tengermentéken az olaszok tevékenysége ma jelentékenyen alább hagyott. A gyalogság tömeges harcbevételének megfelelően az utóbbi napok harcaiban szenvedett olasz veszteségek rendkívül súlyosak voltak. Tegnap a tüzési harc csak Bigliánál, Hudiognál és Janianótól nyugatra volt élénkebb. Bigliánál tüzelésünkkel visszavertünk előrenyomuló ellenséges gyalogságot.

Délkeleti harcok:

Nincs különösebb esemény. — *Höfer* altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

Aki keres az fizessen.

(Károly Ferenc József a hadseregszállítókról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyváradon járt Magyarország jövődó királya, Károly Ferenc József főherceg, lovasági tábornok és azok szívében, akik látták, beszéltek és érintkezettek vele, felejthetetlen emléket hagyott maga után. Hogy királyunk mennyire szereti a fiatal főherceget, arról Zita hercegnővel kötött házassága alkalmával szerzett tudomást a világ. Mi a meghatottság érzésével gondoltunk sok csapással sújtott királyunkra, aki vigasztalását, örömet és reménységét találta meg a fiatal pár boldogságában.

Nagyvárad egyik legelőkelőbb polgára, a kinok szerencséje volt a trónörökös közvetlen érintkezéséből megismerni, a következőket mondotta a fenségről:

— A fenséges ur mindjárt az első percekben elragadott és őszintén bevallva, zavarba is hozott bennünket. Mint ahogy természetes és érthető is, előre tájékozva voltunk a fogadtatás részleteiről, a kérdéseiről, de semmi sem úgy történt, ahogy mi vártuk. Mi egy Habsburg főherceget vártunk, akiről azt képzeltük, hogy annyit tud mirőlünk, amennyit mi tudunk róla. Vártuk a szokványos kérdéseket és készen tartottuk a kimért válaszokat. Tört magyarsággal, inkább jóakarattal, mint hangsúllyal elhangzó szavakat vártunk, a fejedelmi udvariasság megszokott kifejezését és az udvari cerimónia megfagyott formáit.

— Olyan tisztán és olyan természetes jó kiejtéssel beszéli nyelvünket, mint egy született magyar ember. Ennyire csak egy olyan nemzet nyelvét tanulja meg az ember, amely iránt a rokonszenvnél és érdeklődésnél többel: szeretettel viselkedik.

— Udvari, feszes cerimóniát vártunk és szembetaláltuk magunkat a legkevesebb, legüdőbb közvetlenséggel. Aki látta, hogy Őfensége a vonatról leszállva, karontogta Czitra Kálmán dr. főispán urat és hogyan halad vele a tisztelgők sora felé, az már meggyőződött róla, hogy a magyar trón örököse századok óta nem állott olyan közel a magyarsághoz, mint Károly Ferenc József főherceg.

— A legnagyobb meglepetést és a legnagyobb örömet Őfensége kérdései és megjegyzései szereztek számunkra. Szó sincs róla, nem egy előkelő idegent vártunk, tudtuk, hogy Őfenségét előre tájékoztatták egy és más felől, hiszen ez a legtermészetesebb. Erre el is voltunk készülve. Ám jöttek olyan, a dolgok lényegébe vágó, a legalaposabb tájékozottságra valló igen aktuális kérdések, amelyek Őfensége váratlan lekötő kedvességével együtt, azt hiszem valamennyiünket zavarba hoztak. Megismertünk egy széles látókörű, a realitás iránt bámulatos érzékkel bíró, határozott egyéniséget, aki becsüli a munkát és akinek a legfőbb gondja a nép boldogsága.

— Minden magyar ember érzi már a szívében azt az igazságot, hogy „Megszenvetde már e nép, a multat és jövődöt.” Hogyne éreztük volna magunkat boldognak, mikor országunk királya a magyar államiság sértetlenségéről olyan komoly, szinte dacos keménységgel, az ellene támadókról olyan fenyegető hangon nyilatkozott, min ha csak Arpád nemzetségének szittya-magyar vére folya az ereiben.

A trónörökös Staniszlavszky Adolf királyi főügyésztől megkérdezte, hogy tolynak-e eljárások a magyar államiság ellen elkövetett büntettek és vétségek gyanúja miatt? A fő-

ügyész válasza után erős és határozott hangon mondotta a trónörökös:

— Szigorú megtorlásban lesz része mindenkinek, a ki a magyar állammal szemben bünt követett el.

Némethy István kir. tanácsos, pénzügyigazgatóhoz az iránt intézett kérdést a trónörökös, hogy milyen a háboru alatt az adófizetés, különösen hogy folyik az újabb adók fizetése? A pénzügyigazgató azt válaszolta, hogy a polgárság lelkiismeretesen teljesíti kötelességét, de ahol kell, a pénzügyigazgatóság a humanizmus álláspontjára helyezkedik.

— Nagyon helyes, — felelte a trónörökös — de, aki itthon van és pénzt keres, az tizessen.

Hát nem természetes, hogy ezek után hazánk jövődjébe, nemzetünk boldogulásába vetett hitünk százszor nagyobb lett? Nem természetes, hogy örömmel dolgozunk, hiszen bizhatunk gyermekeink boldog, szabad életében. Nem tulzom a király egyéniségét, fontosságát illetőleg, de azt senki sem fogja kétségbe vonni, hogy ha egy modern gondolkozású fiatal ember, II. József zsenialitásával és I. Ferenc József alkotmánytisztetével és a magyarság szeretetével kerül Magyarország királyi trónjára, ez jogosan tölthet el bennünket büszke és boldog reménységgel.

Mindent szabad enni.

Noorden tanár a „nehéz kosztrol”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Noorden Károly udvari tanácsos, egyetemi tanár, ki néhány év előtt a frankfurti egyetem meghívására otthagya bécsi egyetemi katedráját, rendkívül érdekes beszámolót tart arról, hogy a háborus élelmezés miként befolyásolja az emberi szervezet, különösen pedig a betegek szervezetének a fejlődését. A legérdekesebb azonban az, hogy a professzor igen sok eddig megdönthetetlen akxiomáról rántja le a leplet és nyíltan kimondja, hogy az orvosok legnagyobb részének háivány sejtelve sincs arról, hogy mi a diéta és mit szabad, vagy mit nem szabad egy beteg gyomru embernek ennie.

— Igen nehéz a betegek ellátása a háboruban, — mondja a tudós — mert nincs annyi és olyan sokféle élelmiszer, mint amennyi kéne. Frankfurt város kezdeményezésére a német községek most már úgy rendezkedtek ugyan be, hogy esküt tett orvosnak bizonyítványa alapján maga a község bizonyos mennyiségű tejet, tejfolt, tojást, friss húst, vaját, zabot és más lisztpreparátumot bocsájt a betegek rendelkezésére. A háziorvos kiállít egy bizonyítványt, amelyet a hatóság által megbízott orvos felülbírál és az ő utalványára a beteg megkapja a szükséges élelmiszert elég bő választékban. Természetesen a kórházak ezáltal igen jó helyzetbe kerültek, mert organizációjuk következtében és pontos adagolással sohasem jutnak abba a kellemetlen helyzetbe, hogy betegeiktől bármit is meg kellene vonni. A lényeg azonban emellett az, hogy a diétetika ebben a háboruban igen sokat tanult.

— Nem győztem eleget ostromozni az utolsó évtizedekben a katedráról, hogy az orvosok teljesen tévhismerik a beteg gyomru embert és a végletekig hájszolják a speciális diéta-

kat, csakhogy kiméljék az emésztési csatornát. Válogatás és kritika nélkül minden betegségi állapotnál egyszerűen azt parancsolták meg, hogy a beteg kimélje magát és minden élelemtől eltiltották. A háboru megtanított bennünket arra, hogy a gyomor és bélbajos embernek igen gyakran olyan ételeket kell adni, amelyekről azelőtt visszaretentünk volna azt mondvá, hogy az lehetetlen, hogy azt megeméssze. Hát nem ijedtünk meg a haláltól, hanem a beteg azt evett, ami volt és meggyógyult, igen gyakran sokkal hamarabb, mint a végletekbe vitt kimélet mellett. Egész őszintén megmondom, hogy talán több gondolkodásomba került, de távolról sem okozott több nehézséget a háboru alatt betegeimnek a táplálása, mint azelőtt. Rendkívül sokat tanultunk mi orvosok és valószínűleg a betegek is a gyomor és bélbajok bizonyos csoportját illetőleg.

— Én mindig azt az álláspontot képviseltem, hogy a gyomor és bélbajok túlyomó része nem a meg nem felelő túlterheléstől, az ugynevezett nehéz kosztól keletkezik, hanem a szervek túlhaltott elkényeztetésétől. Ott találjuk leggyakrabban a legsúlyosabb gyomor és bélbajosokat, ahol a család és gyermekek asztaláról állandóan hiányzik az ugynevezett nehéz koszt. Már pedig nagyon jól tudjuk, hogy a kedves és gondos mama hajlandó a világon minden ételt a „nehéz” jelzővel felruházni, ha drága csemetéjének valahányszor nem izlik. De nem szabad aztán esodálkozni, ha ezek után a szokatlan, de az egész jóízű táplálék, amelynek élvezésére most vagyunk kényszerítve, súlyos jelenségeket szül. A háborus élelmezés megtanithatna arra, hogy ezen a téren is a betegségek megelőzésének legjobb módja a szilárd elhatározás és ezzel a szilárd elhatározással együtt járó egyszerűséget már a gyermekszobában kellene megkezdeni és akkor nem lesz majd annyi gyomor és bélbajos. Ha ez megtörténne, akkor az ugynevezett gyomor és bőspezialista orvosok háromnegyed része egész nyugodtan lemondhatna arról, hogy az emberiséget boldogítsa. És ekkor a mesék országába fog tartozni az a mai szent hit is, hogy az ugynevezett fekete husok elvezete káros bizonyos betegségeknél, míg a fehér husok hasznosak. Ebből egy szó sem igaz. Mert a hus festő anyaga teljesen mellékes, a fontos a rostjainak a finomsága és fontos, hogy ki mennyit eszik. Ma sincs borjú hus, nincs kappan és ezeknek a hasoknak a hiánya egy nappal sem hosszabbította meg senkinek a betegségét. Szeretném én azt az orvost látni, aki ennek az ellenkezőjét meri állítani.

— A huszonhét hónapos háborus tapasztalat megtanította az orvosokat arra, hogy a nép erejét nem az esőkenti, ha az étlap nem változatos, hanem a fődolog az, hogy mindenki kapja meg azt az élelmiszer mennyiséget, amennyire testének szüksége van. Főleg pedig kapja meg az, aki a kórházokban van.

A minisztereinek utazása. Budapestről táviratozza tudósítónk: Tisza István gróf minisztereinek ma délelőtt Burián István báró külügyminiszter hivatalos helyiségeiben Körber Ernő osztrák minisztereinkkel tárgyalt. Délben őfelsége előtt jelent meg kihallgatáson és este Budapestre visszautazott.

Kitüntetés. A király Mikulik Károly népfelkelő hadnagynak a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján adományozta. A kitüntetett hadnagy a Lengyel Lőrinc butorgyár üzemvezetője.

Mit kívántak a lengyelek!

(Andrássy Gyula az önálló lengyel királyságról.)

— Távirati tudósítás. —

Budapestről táviratozza tudósítónk: Andrássy Gyula gróf — aki a háboru legelső órája óta követelte az önálló lengyel királyság megalkotását — egyik fővárosi lapban a „Lengyel királyság proklamálása” címen a következőket írja:

A lengyel királyság proklamálása főfontosságú és világtörténelmi esemény. A lengyel nemzet eddig nem tudta, hogy mit akarnak vele. Történetek ugyan egyes államférfiak részéről nyilatkozatok és elárulták a központi hatalmak mostani vezetői, hogy nem akarják Lengyelországot visszabocsájtani orosz fennhatóság alá. De ezek csak olyan kormánynyilatkozatok voltak, melyek nem kötöttek teljesen az illető hatalmakat. Az egyes férfiak nyilatkozatai voltak ezek, akik közben meg is buktaknak terveikben, szándékaikban és ígéreteikben. Így nem foglaltatott biztosíték a lengyelek számára. Most azonban olyan lépés történik, mely végre biztosítja, hogy a középhatalmaknak hadicéljuk Lengyelország visszaállítása. Ez magában véve is rendkívül fontos és igen helyes, ugyanarra, mint amennyire végzetes hiba és szerencsétlenség lenne, ha Lengyelország orosz uralom alá kerülne vissza.

Ez arra kényszerítene a lengyel idealizmust, béküljön meg az orosz fennhatóság immár változhatatlannak bizonyuló tényével. Ha mi nem adjuk meg a lengyeleknek az önálló állami létet, akkor szabadkezett adunk az oroszoknak, akik nekik mindegyik lengyel egyesülését ígérhetik meg.

A lengyel nemzetnek a szláv világban való állásfoglalása rendkívül fontos Középeurópa szempontjából is. Rendkívül fontos, hogy elhelyezkedése Középeurópa irányában történjen meg. Tekintsünk csak vissza a múltba, mikor annak idején megindult a nagy szláv fellendülés, amely a mai világháborunak is egyik okozója volt, azt látjuk, hogy az újszláv irány embereinek egyik főigénye az volt, hogy megnyerjék a maguk céljaira a lengyeleket. Ha a lengyel a maga erőteljes propagandájával és azzal a rokonszenvvel, melyet szenvedései szereztek meg a számára a világ szemében és jogos panaszaival együtt, a szláv revindikációkhoz csatlakozott volna, megadta volna a hiányzó szöveget a deli és orosz szlávizmus lánggyűrűjéhez. A múlt évtizedekben tartott szláv kongresszusok mind azon dolgoztak, hogy a cseh túlzás és a lengyel nemzeti érzés kapcsolja az ortodox keleti szlávizmust a nyugati világrendhez, hogy ezekkel együtt töltse be hivatását: Középeurópa összetörését. Annak a mélyes gyűlöletnek és jogos félelemnek ellenére, melyet a lengyel a cárizmussal szemben érzett, egyes lengyel hazafiak és politikusok találkoztak a pánszlávizmussal a német gyűlöletben, amelyet az oroszok mesterségesen tápláltak és fogékonyá váltak ama ábránd számára, hogy a felszabadult és alkotmányos föderalista szervezetű Oroszországban, a lengyel is kielégítheti nemzeti törekvését. Lassankint megbarátkoztak ezzel a gondolattal és kezdtek berendezkedni erre a szerkezetre, keresve a pánszláv eszmékben saját joguk győzelmeit is. A nagy zöm azonban minden látzólagos opportunistá behódolás ellenére megővta annak a misszió tudatát, amely a lengyel tájt Középeurópa-hoz csatolja, és ennek számára a lengyel nemzetet a szlávizmus elleni természetes bástyává teszi. Természetes bástyájává a középeurópai civilizációnak és államalkotásoknak. Ez a tudat a maga érvényesülését nem egy nagy szláv tömkelegbe való beolvadásában, hanem a lengyel nemzet saját egyénisége fentartásában és nagy állami hagyományainak felelevenítésében keresi.

Az a küldöttség, amely a lengyel előkelőségekből alakult, Varsóból Berlinen át október 30-án Bécsbe érkezett s Burián István báró külügyminiszternél tisztelegve, vezetője, Blid-schinszky, a varsói egyetem rektora utján a következő kívánságokat terjesztette elő:

— Kegyelmes uram! Azzal a felszólítással, hogy a lengyelek kívánságait előterjeszszük, nagy tisztelet ért bennünket, nemkülömbben azzal is, hogy excellenciánál megjelenhettünk. Nem vagyunk ugyan meghatalmazott képviselője a lengyel népnek, mert ennek megalkotása a mostani háborus időben lehetetlenség, de feljogosítottunk hisszük magunkat, hogy a lengyel nemzet nevében kifejezést adjunk a lengyel állam visszaállítására irányuló rendíthetetlen törekvéseknek. Mélységesen meg vagyunk győződve, hogy csak egy erős, s minden irányu fejlődésre képes, s valamennyi polgárának egyenlő jogokat adó lengyel állam adhat szilárd alapot Európa tartós békéjének. Lengyelországban mindazok a hatalmak, melyek államiségét visszaadták, hűséges szövetségesre találnak. Lengyelország sorsának intézését győzelmes harcok juttatták a központi hatalmak kezébe. Lengyelország nyugathoz tartozik, s visszaállítása egyezik a központi hatalmak érdekeivel. Ez a cselekedet a történelemtől követelt igazságszolgáltatás. A még egyre tartó háboru talán nem engedni, hogy már most megalakuljon a megalapított s különösen keleten megszabott határu állam; a háborutól előidézett viszonyok azonban parancsolóan kívánják, a közjogi dokumentum kibocsájtását, amellyel a központi hatalmakhoz tartozó államok fejei az önálló Lengyelországot kihirdetik s fennállását biztosítják. Azután pedig, amennyire a háboru eseményei megengedik a lengyel államiség tartós alapjainak megalkotására rögtön hozzá kellene fogni ennek az aktusnak a megvalósításához. Meggyőződésünk szerint ezt a következő intézkedésekkel lehetne elérni:

1. Régens kinevezése; a kormányzó hatalom gyakorlására a lengyel állam területén.

2. A két, különböző hadsereg által megszállott terület határának megszüntetése.

3. Ideiglenes államtanács alakítása, bennszülött lengyel elemekből, a következő feladatok elvégzésére:

Alkotmány, törvénytervezetek kidolgozására s a lengyel állami közigazgatás megszervezésére.

4. A katonai ügyosztály s a jövőendő lengyel hadsereg megszervezése, melynek kereteiül a lengyel légiók szolgálnának.

A lengyel államiség megvalósításának utolsó feladata a lengyel királyság kikiáltása s Lengyelország visszaállításának végleges jeléül a határoknak a békekötés alkalmából való megállapítása.

Erre a beszédre mondta Burián István báró külügyminiszter ismert válaszát.

Háboru görög földön.

— Távirati tudósítás. —

A Secolonak jelentik Athénből: Az entente követek a görög kormánytól erősen követelik Katherini kiűrését. A királyi kormány minden körülmények között el van szánva arra, hogy Katherinit megtartsa.

Hágából jelentik, hogy az Observer Athénből arról értesül, hogy a királyi csapatok Katherini előtt harcban állnak a Venizelistákkal.

Hétszázötven forradalmár Katherini városát és kétszázötven pedig a város állomását megszállta. Valószínű, hogy ezeket a csapatokat francia katonasággal fogják felváltani. Katherini elé az entente hadihajói megérkeztek.

Reisinger József hősi halála.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Előkelő aradi családot borított gyászba az a hivatalos értesítés, amely ma érkezett Reisinger Sándor aradi építésmérnökhöz. A hadvezetőség által küldött hivatalos közlés szerint Reisinger József nagyváradi 44 éves mérnök, Reisinger Sándor aradi építész és Reisinger Ferenc dr. aradi ügyvéd testvére még október 18-án az oláh hadsereg ellen vívott nagy küzdelemben hősi halált halt.

Reisinger József a mozgósítás alkalmával vonult hadba, mint a II. gyulai honvéd gyalogezred népfelkelő főhadnagya. Előbb a Szerémségben, azután pedig szerb területen került a szerbekkel szembe. A mult esztendei, Szerbia elleni győzedelmes offenzívánk alkalmával belekerült a hadsereg aranykönyvébe és megkapta a tékiai hős nevet. Az Aradi Közlöny is megemlékezett annak idején arról, hogy Orsovánál egy zászlóaljja őt küldték át legelőször a Dunán és az ő csapata érintkezett legelőször a Szerbiában előnyomult hős bolgár seregekkel. Reisinger József, aki mint zászlóalj segédtiszt küzdötté végig a mult esztendei szerb háborut, hősiességéért és bátorságáért kétszer kapta meg a signum laudis, azonkívül külön legfelsőbb elismerésben is részesült.

Amikor Szerbia elfoglalása befejeződött, a hős főhadnagyt visszarendelték zászlóaljával együtt magyar területre és a román határon nyert elhelyezést. Az oláh hadüzenet ismét a harcra szólította Reisingert. Órállomásáról a Hargita hegységen át vissza kellett vonulniok és Fogarasnál állapodott meg csapatával. Amikor seregeink megkezdtek a betörő oláh hadsereg üldözését, Reisinger József újból a román határ felé vonult és — mint Aradra írta annak idején — naponként 30 kilométert kellett menetelniök, hogy idejében visszajussanak oda, ahonnan a hadüzenet napjaiban elindultak. Az ojtói szorosnál állott fel zászlóaljával és október 17-én résztvett abban a dicső ütközetben, amellyel az aradi és gyulai honvédek örökre beleírták nevüket a hadsereg aranykönyvébe. Néhány nap mulva sebesülten érkezett Aradra Bánhegyesi főhadnagy, aki a Reisinger családnak elmondta, hogy Reisinger főhadnagy az ojtói szorosnál lefolyt rettenetes küzdelemben haslövést kapott. Először hű tiszti szolgája sérült meg és amikor a főhadnagy legénye elbukását látta, föléje hajolt. Ebben a pillanatban ellenséges golyó furdott a hasába és Reisinger súlyos sebével a szolgája mellé rogyott. Azóta nem kapott róla hírt a család és abban reménykedtek, hogy a főhadnagy valamelyik kórházban fekszik. Tegnap aztán megjött a hivatalos és szomorú értesítés, amely szerint Reisinger főhadnagy sérülése következtében még október 18-án meghalt és Berecken temették el.

Az esemény megdöbbentő voltát növeli az a körülmény, hogy a családnak ő a harmadik haretéri halottja. A most elesett főhadnagy nővérét feleségül vette Popper József, akinek két fia, Popper Pál és Imre hősi halált halt az olasz és az orosz fronton. Az ismert aradi család iránt általános részvét nyilvánul meg városzerte.

IRODALOM ES MUVESZET.

Színház mäsor:

Kedden: Keringő, szimü, először C—39.

Szerdán: Keringő, szimü, másodszor A—40.

Csütörtökön: Három a kis lány, operett B—41.

Szipéria.

Nagy orosz dráma. — Bemutatta az aradi Apolló-színház november 6-án.

A háboru romboló hatása a mozi kultúrát sem kímélte meg. Ma már ritkábbak az igazán nagyszabásu művészi képek, amelyekben háboru előtt dúskáltak a mozi-színházak. Esért kétszeres lelkesedéssel kell fogadnunk az Apolló-színház ma bemutatott újdonságát: Szibériát.

Sokat vártunk ettől a filmtől, mert tudtuk, hogy az idei szezonban beköszöntött s mindjárt világhírűvé vált amerikai „Arany-sorozat” harmadik száma Szibéria. De megfeszített fantáziával sem tudtuk elképzelni, hogy az Arany-sorozat első két filmje: a Trilby és a Király-tigris után mi következhetik. Ma megláttuk. Több nem képes leírni ennek a monumentális filmnek művészi szépségeit. A „fehér cár” birodalmát. Szibéria végtelen hómezőt, a cári despotizmus sötét, megdöbbentő képeit hozza eléünk a természet valódi színpompájával e csodás film. Az öt felvonásos dráma mesészövege rettenetes vádirat a zsarnok orosz uralom ellen s ezt a vádat nem mi követeltük a fehér cár országa ellen, hanem Amerika, amely kacérkodik az oroszok hatalmakkal.

A korrupció, az embertelenség, a zsarnoki erőny tövises utain vezet végig az idegészítő érdekességgel megírt dráma, amelyben a publikum nem tudja már előre, hogy mit várhat a cselekmény fejleményeitől, hanem minden jelenete a vértanú meglepetés erejével csap a nézőre. A dráma ötödik felvonásának leírását még csak megközelíteni sem lehet, oly monumentális és magával ragadó. Az ártatlan száműzetésbe hajszolt szökevények menekülése páratlanul áll az összes hasonló történetek között.

A premier publikuma nem egyszer hangos tombolésba tört, oly spontán tetszést váltott ki a film. Mind a három előadásán beláthatatlan, fekete embartömök hullámozt az Apolló előtt. Az összes jegyek jóval az előadások előtt elkelték s százakra megy azoknak a szőnyegeknek, akik nem juthattak be az Apollóba. Ezt a kellemetlenséget csak úgy tudja elkerülni a publikuma a következő napokon, ha inkább az 5 és 7 óras előadásokra igyekszik jegyet váltani, mert a 9 óras előadásra jelenleg az összes jegyek elvételben vannak.

* Neuman Dániel báró a filharmonikusok díszelnöke. Az aradi filharmonia egyesület legutolsó közgyűlésén végvári Neuman Dániel bárót díszelnökévé választotta. Az egyesület a kinevezési esküny megtervezésével és megfestésével Balla Frigyest, a kiváló aradi festőt bízta meg. A finom stílusokkal elkészített díszlevelet tegnap, az idei zenei szezon első filharmonikus koncertje alkalmával nyújtotta át a filharmonikusok tíz tagu küldöttsége Mandl Vilmos dr. elnök vezetésével a főuri mecenásznak, ki évtizedek óta lelkes támogatója az aradi zeneéletnek. A báró megindult hangon köszöntö meg Mandl dr. szép üdvözlő beszédét. Igen sajnálom — mondá többek közt a báró — hogy magam nem működhetem közre a filharmonikus koncerteken. De ha már a sors úgy akarta, hogy aktív működvelő helyett mecenás legyek, úgy ezen kötelességemnek igyekezem is eleget tenni. Az önök törekvései mindig szimpatikusak voltak előttem, s így igen örvendek, hogy ezentúl több alkalmam lesz önöket ideális céljaik szolgálatában támogatni. A filharmonikusok lelkes eljenzéssel fogadták a báró szavait, ki az egyesület alapító tagjai száma is belépett.

* Felvételek a Farsangról, Elsa von Rotersheimről, intimitások a Csárdáskirálynőről, a Künn a bárány, benn a farkasról teszik különösen érdekessé a Színházi Élet legújabb számát. Rengeteg kép, rajz, apróságok tarkítják az Inceze Sándor gyönyörűen kiállított hetilapját. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési ár egy negyed évre 3.60 kor. Kiadóhivatal: Budapest, Erzsébet-körút 24. szám.

* A színház hírel. A keringő holnapi bemutató előadása teljesen készen várja a közönséget. A keret, melyben az izgalmas darab lejátsszódik, finom és hangulatos. A zeneszerző eljátsza élete nagy keringőjét. Minden elsőtől és azután avuljuk a férj szomorúságos szerelmi történetét. A férj fölényes, okos ember, szereti, ha a feleségének udvarolnak. A mások vágyakozása csak fokozza az asszony iránt érzett szerelmét. Virágot hoznak. Az asszony meg akarja kérdezni, hogy ki repdelte. A férj elmondja, hogy a virágot ő küldte, látta, hogy az asszony egyik udvariójának virágot dobott az ablakból. Gondoskodik tehát állandóan triss virágokról. Az asszonyt sérti a férj türelme, féltékeny akarja tenni. Flörtölni kezd a férj zeneszerző barátjával. A legfinomabb részei a darabnak, melyek az asszony szerelmes játékát festik alá. A játék a szívekbe megy és mind három részről igen komolylyá fordul. A második felvonásban az asszony elmegy találkára, egy budai legény lakásra, de a férjet értesíti róla. Es a közönség minden férjei örömmel hallgatják a továbbiakat. Végre egy darab, melyben nem a férj, hanem az udvarló van neveltséges helyzetben. Es a befejezés. Az asszony valóban ott akarja hagyni az urát, de a zeneszerző kitalálja, hogy eleinte minden játék volt, ismét közre hozza az asszonyt férjéhez és tovább folyik a régi élet. — A gesák. Ezek óta pihentetett kedves operettet elevenít fel a társulat a héten teljesen új betanulással, melyben a vezető főszerepeket Z. Váradi Margit, Járai E., Blidár V., Gyöző, Járai S., Várnai, Réna, Kertész stb. játsszák.

* A Filharmonikusok első hangversenye. Tegnap este a kulturpalota nagytermében a filharmoniai koncertek, már igen tekintélyes törzsközönségének lelkes ovációja közepette tartotta meg a Filharmonikusok egyesülete szezonnyitó hangversenyét, amellyel ismét a jótékonyság oltárán áldozott. Az erdélyi menekültek segélyezésére adta bevételét az egyesület, közönségének pedig olyan programot nyújtott, amely nívóját tekintve bármely fővárosi hasonló törekvő egyesület műsora mellett megállhat. A zeneirodalom klasszikusait megtudták szerettetni a filharmonikusok a közönséggel, s a háboru miatt meggyöngyült zenekar Zelinor Sándor karnagy vezetésével olyat tudott produkálni, hogy a meleg elismerésnek kifejezést adó hallgatóság kívánságára Schubert és Sibelius műveit meg kellett a zenekarnak ismételnie. A magasabb zenei kultúra tehát életszükséglet ma már Aradon. Ha a közönség megalkudva azzal a tennyel, hogy a háboru miatt, ennek a kulturának propagálására és fejlesztésére hivatott zenekar, erői meggyöngyülése miatt nem nyújthat mindig teljesen tökéletes, mégis oly megértéssel fogadja a produkciót, mint azt tegnap este tette, akkor ez annak a bizonyítéka, hogy az egyesület vezetősége és karnagya megtalálták az utat a célok megvalósításához. Noha a szerepeltek nem neves fővárosi művészek és nem voltak tömeget vonzó szolisták előadásai a műsoron, az aradi közönség mégis meglegedésének adott kifejezést a nyújtott élvezetért.

* Halálssonátá. (Mária Carmi filmsorozat I. az Urániában.) Millió emberi érzések, szenvedélyek ragyogó kifejezése, az igazi asszonyi élet legnépszerűbb interpretálója: Mária Carmi. Első feltűnése a filmen új irányt adott a filmjátásznak, a modern ember minden baját, szomorúságát, vágyát, érzését és szenvedését a legigazabbul adja vissza. Ma — az idén először — a szezon legragyogóbb és megrázó erejű filmjében a „Halálssonátá”-ban látjuk viszont. Irodalmi film ez, finom művészi eszközökkel, telve hangulattal, muzsikával csakis Beethoven nagyszerű tensesz szonátáit hasonlíthatjuk hozzá. A nyomor, a művészetlet, a szerelem tragikus változásai sirnak és zokognak igaz és megrázó hanggal, e filmben. Mía-

dent elhiszünk, érezünk és sajnálunk, mert Carmi Mária igazat játszik és igazat érez. Az igazán elsőrangú művészi filmhez egy csodás bájos Nordisk vigjátékot is illesztett a színház, hogy műsora mindenképp irodalmi színvonalon maradjon. — János vitéz, a magyar operettek gyöngye, csodálatosan szép feldolgozásban, legközelebb az Urániában. 5

Arad az erdélyi tűzhelyek felépítéséért.

(Hatezer korona adomány egy napon. — Az aradi rendőrség nagyszabásu hangversenye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi közönség dicsérendő áldozatkész-ségéről ismét fényes tanubizonyosságot tett. Jelentettük, hogy Leopold Zsigmond aradi föld-birtokos által felvetett hazafias gondolatnak Kintzig János főispán nemes buzgalommal sietett testet adni és ma már arról is beszámolhatunk, hogy Arad lakossága a legúszintébb megértéssel és jóakarattal fogadta a leg-szebb intenciótól áthatott mozgalmat. A főispán legelső hívó szavára közel hatezer koronát adományoztak és minden remény megvan ahhoz, hogy a megnyilvánult buzgalom még fokozódni fog. Arad polgársága a jól végzett kötelességteljesítés megnyugtató tudatával mondhatja majd el, hogy mindent megtett szenvedő testvéreink könyeinek felszárítása érdekében. Tekintse mindenki legszentebb kötelességének nemesak e hazafias célra való adakozást, hanem a mozgalom sikere érdekében kifejtendő személyes agitációt is.

Az oláh betörések által sújtott erdélyi falvak felépítésére a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába:

Eles Armin 3000 korona, Leopold Zsigmond 1000 korona, özv. Steiner Jakabné néhai férje emlékére 1000 korona, Hanzú Nesztor 200 korona, Hegedűs Gyula és neje 100 korona, Kerpel László 100 korona, Kohányi Róbert 100 korona, Deutsch Andor és neje 100 korona, Vojtek Alajos 100 korona, Herezegh László 50 korona, Aknay Andor és családja Valerian Stefi ravatalára szánt koszoru megváltása címén 20 korona, Aknay Andor Holländer Ignác ravatalára szánt koszoru megváltása címén 10 korona, Bányász Henrik 10 korona, Horváth Janka 10 korona, Antal Benő 10 korona, Román Irénke 5 korona, Szántó Sándor 5 korona.

Az aradi rendőrség szintén megértő szeretettel fogadta Kintzig János főispán felhívását és elhatározta, hogy minden erejével támogatni fogja a követésre méltó agitációt. Az aradi rendőrség tudvalévőleg minden esztendőben hangversenyt szokott rendezni a rendőrtisztek nyugdíjalapja javára. Ezek a nagyszerű koncertek, amelyek a legélénkebb módon szokták vonzani a közönséget, a háboru alatt elmaradtak, mert a közönség áldozatkész-ségét nem akarták a rendőrtisztek a háborus jótékonyság áldásos területétől elvonni. Greon Nándor főkapitány azonban most úgy intézkedett, hogy ez évben meg kell tartani a hangversenyt s a jövedelmét az erdélyi tűzhelyek felépítésére kell fordítani. A rendkívül nagy szabásúnak ígérkező koncert védnökségét Kintzig János főispán és Vajassy Lajos polgármester készséggel vállalja. A rendezés hozzáértő kezekben van és így a nagyszerű sikerhez fűzött minden remény jogosnak mondható. A hangversenven igen nagynevű fővárosi művészuók és művészek is szerepet kapnak.

Mackensen fenyegeti Odesszát.

— Távirati tudósítás. —

Predeáltól délnyugatra a honvédek és a németek elfoglalták az ugynevezett Hegyescsucsot. A délutáni bravuros előretöréssel egyre jobban közeledtek a Bucsecs-meredeken felnyúló sziklafalához, amely az oláh vonalak baloldalának természetes védelmi bástyájául szolgált. Ezáltal egyre szűkebb lett az az ék, amelyet az ellenség Azugától északnyugati irányban jobb szárnyunkba vert. November 4-én délután hevesen ágvuztuk a Bucsecs innenső oldalán lévő legutolsó hegyescsucsot, amely még az ellenség kezében maradt és el is foglaltuk azt. Ezáltal az oláhoknak a predeáli szorosban lévő második záró kapuját is betörtük.

Az oláh hadvezetőség a Falkenhayn hadsereg német, magyar és osztrák támadásával szemben a predeáli-szorosban minden rendelkezésre álló emberét harcra vetette. Sinajától északra elért legutóbbi sikereink következtében súlyosan fenyegették az erős ellenséges vonalat és ezért az oláh hadvezetőség elhatározta, hogy minden körülmények között tartani fogja. A katonákat sabbal-lobbal hozták a frontra Bukarestből.

A Stampa párisi tudósítása foglalkozik azzal az indokolatlan optimizmussal, amellyel az oláh-orsz csapatok kis jelentőségű helyi sikereit talbecsáltni igyekeznek. A lap figyelmen kívül hagyja a közönséget, hogy ezekből a sikerekből még a stratégiai helyzet legesekélyebb változására sem lehet következtetni és minden attól függ, hogy az ellenfelek közül melyik képes gyorsabban összevonnai erőit. Falkenhayn jelenleg át csoportosítja erőit, hogy az ellenség esetleges offenzíváját ellensúlyozhassa. Most gyűjti a frontra küldött ágyupótlásokat, azonban összes erősítése még nem érkeztek meg. Hasonló helyzetben vannak az oláhok is. Az oláh egészségügyi szolgálatot jelentékenyen megjavították. Jasszait valóságos kórházzá változtatták.

Odessza katonai kerület főparancsnoka közölte, hogy Remi megerősített helyi hadterület. A hadvezetőség Oroszország déli határvédékét veszélyeztetett zónának tekinti.

A Sinaja körüli harcokban elfogott egyik oláh tiszt, aki Bukarestből érkezett a frontra elmondta, hogy már október elején a főváros következő fontos helyein pusztítottak repülőink bombái: Metalurgiáé és a Leamitre tüzérségi munició gyárában nagy anyagi kár volt és 12 ember meghalt, igen sok megsérült. Filaret külvárosban felgyújtották a gyufagyárat. A Wolf-féle gyárban, amelyet munició gyárrá alakítottak át, pusztító robbanásokat okoztak. Repülőink eltalálták a főposta épületet és a hidat, amely Dimbovica felé vezet. Igen sok szerencsétlenség történt azért, hogy a közúti vasút felső vezetékét több helyen eltalálták és a drótok leszakadtak. Különösen nagy kárt okozott három bomba a vásárcsarnok közelében. Bukarestben igen nagy a felháborodás, mert a katonai hatóság ügyetlenül védekezik a légi támadások ellen. Valahányszor repülőgépek közeledését jelezték, a várparancsnok a város központján és az arzenálban sűrű füstoszlop-

kat bocsátott föl azzal a szándékkal, hogy a mesterséges füstfelhők eltakarják a katonailag fontos arzenált. Jassy ismét középpontja az országnak. A gazdagabb lakosság Bukarestből eltávozott és csak a szegényebb nép maradt vissza. Elkeinte éjszakánként a városban kívül táboroztak, a hideg idő miatt azonban most kénytelen bennmaradni a városban.

Egy hágai távirat szerint azt tervezték, hogy az orosz cár október 28-án Remibe találkozni fog Ferdinánd oláh királlyal. A találkozás ismeretlen okokból az utolsó pillanatban elmaradt. Azt beszélik, hogy a találkozás tilos lett volna, ama vereségek után, amelyek az orosz főhadiszálláson is kedvetlenséget okoztak. Románia és Pétervár között meglehetősen ingerült a viszony amelyhez nagyban hozzájárult az orosz és az oláh sajtó élehangja kölcsönös támadása. Nyílt titok, hogy Bratianu miniszterelnök és bukaresti orosz követ között felszűnt a viszony, mert a miniszterelnök azzal vádolja az orosz követet, hogy egyes bukaresti lapokban ellene izgat.

Az Odesszi Lisztok jelenti Bukarestből: A minisztériumok alá rendelt intézményeket áthelyezték Kisenovba. Ha az ellenséges előnyomulás elérte a pleesti román vonalat, akkor minden kormányhatóság, a hadügyminisztérium kivételével Kisenovba kötelező átmeneti székhelyét. Az állam birtokában lévő műkincseket már régebben elszállították.

Ugyanez a lap közli, hogy a viszályban levő orosz-oláh seregek, melyek egy orosz hadosztályt kaptak segítségül, a Corlat-Teszoul vonalon megállottak és újból ellenállást akartak kifejtetni, de az ellenség az utóvéd sarkában volt és egy vonalat sem lehetett tartani.

A sajtószállásról jelentik: Oláh hivatalos jelentés. A Moldova nyugati határán a helyzet változatlan. A Buzeu-pataktól nyugatra előnyomultunk, hadianyagot zsákmányoltunk. A Teleajenui-völgyben három tisztet, 104 közkatonát elfogtunk. Predeálnál a helyzet változatlan. A Prahovo-völgyben tüzérségi tevékenység. Egy tisztet, 27 közembert elfogtunk. Dragoslavenal tüzérségi tevékenység. Az Olt baloldalán a harc tovább tart. A Huftól nyugatra az üldözést folytattuk, négy ágyut, több mint 20 gépfegyvert zsákmányoltunk 435 közembert elfogtunk. Orsovánál tüzérségi tevékenység. A Duna mentén tüzérségi tevékenység. Dobrudzsában kisebb csatározások.

A Kölnische Zeitung összeállítását szerint az oláhok október hónapban 505 tisztet, köztük 177 törzstisztet és 13,097 közembert, 48 ágyut, 80 gépfegyvert veszítettek. Az egész entente pedig 505 tisztet és 38,738 közembert, 132 ágyut és 279 gépfegyvert, továbbá két zászlót veszített az oláh frontokon.

Aradiak üdvözlötte a frontról. Egy más gyalogezredhez áthelyezett aradi fiúk a front felé való útjuk közben levelet irtak szerkesztőségünk címére, melyben aradi ismerőseiket üdvözlötte. A levelezőlapot Stupar kadett, Román, Osgyan Béla, Molnár, Barabás, Vajda, Civanescu Pál kadettaspirantok és Kerekes irták alá. Aradi fiuktól, harminchármasoktól, a Kárpátokból is kaptunk tábori lapot, melyen

Steinfeld Imre zászlós, Balogh Lajos, Herzfeld Sándor, Barna Lajos, Kövess Zsigmond és Gencsy Kálmán üdvözlötte az Aradi Közlöny olvasóit.

Beszámoló

az U—53 hőstetteiről.

(Amerika új óriási hajói.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Emlékeztet az a konfliktus, amely Amerika és Anglia között az U—53. német tengeralattjáró ügyében keletkezett. Ez a tengeralattjáró ugyanis annak idején váratlanul felbukkant az amerikai partok előtt s miután az amerikai vizek határain túl jó egynehány ententehajót elsüllyesztett, befutott az egyik amerikai kikötőbe, ott a nemzetközi jog szabályainak megfelelően két óráig tartózkodott s ez idő letelte után a kikötőből eltávozott. Anglia felszólalására ekkor az Unió kormánya, mint ismeretes, azt válaszolta, hogy a német tengeralattjáró ellen mit sem tehet, miután a nemzetközi jog szabályait a legkorrektebbül betartotta.

Most újból hírt ad magáról a bravuros hajó. A Wolff-ügynökség jelenti Berlinből, hogy az U—53. amerikai utjában gyakorta szenvedett a rossz időjárás következtében. De ennek ellenére is a hajó tisztjei és a legénység állandóan kitünő magatartást tanúsítottak és a hangulat mindvégig lelkes maradt. A visszautazásnál Skociától északra a viharos és hullámos tenger miatt két napon át a víz alatt a tenger fenekén feküdtek. Jelentéseik szerint a Newport amerikai tengerészeti hatóság velük szemben minden irányban szeretetre méltónak mutatkozott. A buvárhajó érkezését jelző állomás jelentette és a hatóságok előkészülhetek fogadásukra. A buvárhajó által fektartóztatott hajók közül a Cansán amerikai gőzöst bocsájtották útjára. Ez nyomban megkezdte a szikratávíratok leadását. Ebben azonban a buvárhajó szikratávíró állomása megzavarta. A Sanet-Rathene angol gőzösön majdnem kizárólag kínaiak és négerok voltak. A Christian Knudsen nevű norvég gőzösön hétezeröttszáz tonna kátrányolaj volt, Londonba akarták szállítani. A buvárhajó készleteit ebből nem egészítette ki a hajó elsüllyesztése előtt. A mentési munkálatokra kellő időt engedélyeztek. A Westocint angol gőzös, amidőn megpillantotta a német buvárhajót, szakadatlanul vészjeleket adott, bár csupán katonai veszedelem fenyegette. A Stefánó angol személyszállító gőzös nagyon sietett, hogy utasait s legénységét mentőcsónakokba szállíthassa. Az U—53. vállalkozásának ideje alatt összesen tizenhat amerikai torpedóüző időzött a hajók elsüllyesztése színterének közelében, anélkül azonban, hogy a buvárhajó katonai intézkedéseibe beleavatkozott, avagy azokat megzavarni törekedtek volna.

Amerika építendő Hiperdreadnoug-hajait olyan óriási kaliberű ágyúkkal szerelik fel, aminő eddigelé egyetlen tengerészetnek sincs. Átmérőjük tizenhét hüvelyk lesz és háromszáz fontnyi súlyú lövedéket, eddig el nem ért távolságra löhetnek ki.

A francia lapok több ízben jelentették, hogy a francia—olasz—angol hadihajók a közben egymással valóságos tengeri csatákat folytattak, amely csatákban minden harcoló állam több hajóegységet veszített. A mostani francia közlemények hivatalosan bejelentik, hogy ilyen tévedések következtében a francia flottáállomány négy kisebb egységgel lett szegényebb.

Tizenkilenc millió az entente hadserege.

— Távirati tudósítás. —

A Newyorkban megjelenő „Independend“ című hetilap a londoni „Journal of the Union of Democratic Control“ nyomán egy áttekinthető táblázatot állított föl a jelenleg harcban álló seregek erejéről. Világosan látható ebben az összeállításban, hogy 1915. júniusában mennyi erő állott a seregek rendelkezésére s 1915. vége óta mennyi új anyaggal kellett a hiányokat pótolni s hogy az egyes hadseregek milyen veszteséget szenvedtek. A veszteség-számokban benn vannak az elesettek és eltűntek számai is, valamint azok is, akik sebesülésükből nem épülhetnek föl többé úgy, hogy harctéri szolgálatra alkalmasak lehessenek.

Eszerint 1915. évben Oroszországnak 6,200.000 katonája állott rendelkezésére, amelyhez azóta 3,200.000 ember csatlakozott s így összesen 9,400.000 embert állított ki Oroszország. Franciaország számjegyei a következőképpen alakultak: eredetileg 3,600.000 ember állott rendelkezésére és azt 750.000 emberrel növelte. Fegyverbe állított tehát 4,350.000 katonát. Anglia 1,500.000 emberrel kezdte a háborút s azóta 1,400.000 katonát toborzott, úgy hogy emberanyagából összesen 2,900.000 férfit küldött a harcerekre. Olaszország 1,400.000 létszámú hadsereggel rendelkezett, amelynek pótlása 500.000 emberre tehető, így 1,900.000 embere van fronton. Az entente tehát nem kevesebb mint 18,500.000 embert állított talpra s ebben az óriási számban nem található Belgium, Szerbia és Montenegró hadserege, hogy Japánról ne is beszéljünk.

A veszteségek a következők: Oroszország vesztesége 2,940.000 ember. Franciaországé 1,560.000, Angliáé 347.000, Olaszországé 220.000. Ezek a száraz számok akkor nyerne igazán jelentőséget, ha összehasonlítjuk ezeket az illető országok népességének a számával. Hiteles statisztikai adatok alapján állíthatjuk, hogy Oroszország népessége 106.000.000, Franciaországé 40.000.000, Angliáé 46.000.000, Olaszországé 35.000.000 főből áll.

A felállított hadseregek erőssége a lakossághoz viszonyítva a következő: Oroszországban 8.9%, Franciaországban 10.8%, Angliában 6.3%, Olaszországban 5.5%. Legfeltűnőbb a francia pótlások csekély száma, ez mutatja, mily kimerült lehet ez az ország, midőn milliós hadseregének kiegészítésére nem tudott többet küldeni 750.000 emberrel. A veszteségek a következőképpen oszlanak meg: Oroszország elvesztette seregének 31.3%-át, népességének 2.7%-át. Franciaország elvesztette a hadsereg 36.3%-át, lakosságának 3.9%-át. Anglia vesztesége hadseregében 12%, népességének 0.8%-át. Olaszország hadseregének 11.6%-a esett el, míg népességének 0.6%-a.

Anglia, mint látszik, most is jól értett ahhoz, hogy ezt a háborút másokkal harcoltassa végig. A fehér angolok veszteségszáma nagyon csekély. Emellett Franciaország rettenetes veszteségeiről panaszkodhatik. Ennek az országnak veszteségei viszonylag 5-ször oly nagyok, mint Angliában. Mikor fog végre arra a gondolatra jönni, hogy voltaképpen ő az, aki a gesztenyét Anglia számára kapargatja a — pergő tűzből.

lehet megválasztani és ennek legalább 35 évesnek kell lennie.

Az Egyesült Államok első elnöke Washington György lemondott minden szolgálatiért járó pénzbeli fizetéséről. De a kongresszus már akkor meghatározta az elnök fizetését, amely nem lehetett kevesebb 15 ezer dollárnál és nem lehetett több 70 ezer dollárnál. Washington után Ádám John következett, kinek évi fizetése 25 ezer dollár volt és 1873-ig ennyi is volt minden elnök fizetése. De Grant második választása alkalmával az elnök fizetését megkétszerezték. A legújabb időben a kongresszus ismét emelte az elnöki járandóságokat, úgy, hogy most az elnök fizetése 75 ezer dollár, a mi pénzértékünk szerint körülbelül 375 ezer korona. Eddig, 127 év alatt, 27 elnöke volt az Egyesült Államoknak. Ezek között többen kétszer is.

A leghíresebb elnökök Washington Györgyön kívül Jefferson Tamás, Monróé János, Linkoln Ábrahám és Grant Ulisszes voltak.

Ha egy elnök a négy évi hivataloskodás alatt halt meg, úgy választás nélkül az alelnök lépett a helyébe. A 27 elnök közül 16 angol származású volt, nyolcnak skótok voltak az ősei. Jefferson családja Walesből származott és ketten hollandi eredetűek. A 27 elnök közül 21 ügyvéd, egy újságíró, két katona, egy egyetemi tanár, 2 farmer volt.

Az első kongresszusban heves vita folyt az elnök megszólításáról és címzéséről. Voltak kongresszusi tagok, kik megelégedtek volna a „kegyelmes“ címmel, mások a „fenség“ megszólítás mellett szónokoltak. De a többség végül mégis úgy határozott, hogy a demokratikus Amerikában egyszerűen nevezzék a megválasztott hivatalnokot úgy, amint azt a tisztséget nevezik, amelyet elfoglal. A mai megszólítás tehát egyszerűen: „Elnök ur!“

Elnökválasztás Amerikában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

November 7-ére esik az első novemberi kedddinap ebben az esztendőben, amelyben a négy éves elnökség ideje lejár s amely az 1787-iki alkotmány szerint az amerikai Egyesült Államokban az elnökválasztás terminusa. Az elnököt és az alelnököt funkcionáriusok választják, akik az Unió összes államaiban külön gyűlnek össze. Ezeket „Elektor“-oknak nevezik és szavazattal rendelkező polgárok választása útján nyerik tisztségüket. Az alkotmány szerint minden államnak bizonyos számú választót kell kineveznie, akiknek száma egyenlő az illető állam szenátorainak és népképviselőinek számával. Nem szabad összetévesztetni az Elektorokat, sem a szenátorokkal, sem a népképviselőkkel, sem olyan személyiségekkel, kik az államban bárminő tiszteletbeli, vagy fizetett hivatalt viselnek. Az Elektorok először összegyülekeznek saját államukban, ahol megválasztják maguk között az elnököt és az alelnököt. Az Elektorok a szavazás után tüstént elkészítik az erről szóló jegyzőkönyvet, amelybe a megválasztott elnök és alelnök nevét beírják. Ezt a jegyzőkönyvet lepecsételik és a szenátus elnökének küldik el. A szenátus elnöke megszámolja az így leadott szavazatokat az összes szenátorok és népképviselők jelenlétében. Aki a szavazatok abszolút többségét kapta, az lesz az elnök.

A két legutóbbi választás alkalmával a választásra következő februárban hirdették ki hivatalosan az elnök nevét. Az elnökség megkezdésének ideje március 4. Így a most megválasztott elnök 1917. március 4-én fogja megkezdeni hivatalát.

Az alkotmány szerint az elnökké csak az Egyesült Államok területén született polgárt

Szép asszony sorsa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A „barátnők“-ról szóló vitát lezártuk, de ennek ellenére is tömegesen érkeznek szerkesztőségünkbe a levelek, amelyek a téma továbbvitelét követelik. Sajnos, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy lapunk hasábjából, a mai viszonyok mellett — többet áldozunk fel a kérdés lényegének firkészására, mindazonáltal nem zárkozunk el attól, hogy olykor-olykor egy-egy új szempontból megírt véleményt közlő ne tegyünk. A ma között levél a legérdekesebbek egyike. Nem érzelmi momentumok s kicsinyes szempontokból keletkezett: sötét színű szociális helyzetet tár fel s ezt méltányoljuk...

Tekintetes szerkesztő ur! Kérem sziveskedjék becses lapjában helyet szorítani az én élményeimnek is, mert hiszen sok odavetett szónál tisztább képet fog adni ez a — megtörtént eset! Majdnem negyven éves asszony vagyok, 20 évvel ezelőtt mentem férjhez s egy 19 éves leányom van. Leányom két év óta nincs nálam; nővéremnél van Pesten, az uram egy éve elhalt, hogy az orosz fronton teljesít nehéz szolgálatot, ez a helyzet külső képe. Az uramat imádván szerettem. Azt hittem, hogy nem tudom túlélni, mikor elment. Elmenetele után butoraimat eladtam és abból éltem egy darabig, mintán 28 korona havi segélyemből megélni nem tudtam. Ez a pénz is kifogyott lassan és a háborúnak még mindig nincsen vége! Ekkor ébredtem helyzetem rettenetes voltára. Mit is csináljak tulajdonképpen?

Minden reményem és bátorságom összeszedve, elindultam állást keresni, de sehol nem kaptam, mert nem vagyok iskolázott nő s az irodai teendőket nem ismerem, sőt még a helyes írással is hadilábon állok, amiért is szíves elnézését kérem. Igen sokan úgy ismernek Aradon, hogy kitűnő gazdasszony vagyok, tehát ezen a réven próbáltam szerencsét. Az ismerőseimet megkértem, hogy nézzenek egy állást, újságokat bíztam meg, végre azt olvastam a Közlönyben, hogy „egy urinó keres háztartása vezetésére egy jobb nőt“. Sietve beállítottam az urnóhoz és ajánlkoztam a háztartás vezetésére. Az urnó immel-ámmal fogadott, végre kijelentette: — *En nem tudom magát alkalmazni, mert maga még igen csinos asszony s télek attól, hogy a uram szemét vet magára.*

Kérem szerkesztő ur, nem volt szavam ehhez az inzultushoz, sirva fakadtam és lassan elszompolyogtam.

Hogy ezután mi történt: nem akarom leírni: vonja le magának mindenki a konzekvenciát.

Tehát csak azért nem kaptam állást, mert 40 éves koromban is még mindig csinos vagyok.

Legnagyobb kétségbeeséssel az uram rokonihoz fordultam, kérve-kértem a sógoromat, hogy adjon kölcsön tiz koronát: azt felelte: kinek van ma kölcsön adni való pénze? Az utolsó ponton álltam már, pénzem nem volt, ellenben hat, vagy hét darab zálogcédulám az volt. Szerkesztő ur! mit tehettem én, a tisztességes anya és feleség? „Barátnő“ lettem! Egy jószívű szegény ember barátnője, aki szerényen támogat s én áldom az istent, hogy utamba hozta. Sem én nem vagyok hibás, sem a „barát“ nem hibás abban, hogy erre az utra léptünk, hanem hibásak azok az urinók, akik maguk játszák a kezükre ezt a játszmát és a sors a hibás: miért vagyok 40 éves létemre még mindig csinos...

Kiváló tisztelettel X. Y.

Az „ARADI KÖZLÖNY“

már, a kora reggei órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytözsdeben :-:

Egyes szám ára 12 fillér :-:

Nem lesz ujoncozás Lengyelországban.

(Galicia autonómiája ellen az ukrainaiak.)

— Távirati tudósítás. —

A lengyel királyságról szóló proklamáció, a mi Lublinban és Varsóban tegnap délben történt meg ünnepies formák között, igen nagy hatást tett mind Németországban, mind a kettős monarchiában, valamint a középponti hatalmak többi szövetségésénél. Nyilvánvaló, hogy az entente körében is mély hatást fog tenni. A proklamáció jelentőségével és hatásával élénken foglalkozik az egész német sajtó, valamint a magyar és német publicisztika is.

Alább közöljük a magyar politikai körök fölfogását is a proklamációról, továbbá az ukrainaiak tiltakozását Galicia önkormányzata ellen. A magyar politikusok nyilatkozatai közül figyelmet érdemel Berzevicz Alberté, aki a világtörténelmi államilakulás alkalmából *megnyugtató körülménynek tartja, hogy nem vettek tervbe ujoncozást Lengyelországban.*

Magyar politikusok véleménye.

Budapesti tudósítónk jelenti, hogy a magyar politikusokat nem érte váratlanul a lengyel királyság proklamálása. Némcsak a munkapártban, hanem az ellenzék körében is sokan voltak beavatottak, akik napok, sőt hetek óta várták a proklamációt. Némely helyen meglepetést csupán a kihirdetés módja és formája okozott. A legtöbben ugyanis azt hitték, hogy Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár fogja bejelenteni az új lengyel királyság megteremtését és vele egyidőben Burián báró külügyminiszter is tesz róla nyilatkozatot. A politikai körök általában szimpátiával fogadták a proklamációt. A magyar nemzet hagyományos szimpátiája a lengyelek iránt valamennyi pártban meleg hangon jutott kifejezésre és noha itt-ott hallottunk olyan észrevételt is, mely a nemzetközi jog dolgában némi aggodalmat árult el, megállapítható, hogy a lengyel királyság proklamálását a politikusok örömmel fogadták.

Igen kedvező hatást tett pártkülönbség nélkül a Galicia önkormányzatáról szóló jelentés is.

(Nem soroznak Lengyelországban.)

A nemzeti munkapárti körben csaknem kizáróan a lengyel proklamáció volt a beszélgetés témája. Igen nagy jelentőségű eseménynek mondták már azért is, mert míg az entente a kisebb államokat elnyomta és hatalmi körébe kényszerítette, a középponti hatalmak ezzel szemben visszaadták egy nemzetnek. Ősi függetlenségét és szabadságát. Nevezetes esemény a lengyel királyság a balkáni államok szempontjából is, mert azok most már nyilván látják, hogy a középponti hatalmak ereje kétségtelen és a végső győzelemben vetett hite rendületlen. Galicia önkormányzatára nézve az volt a vélemény, hogy javítani fogja az osztrák birodalmi gyűlés német pártjainak helyzetét.

Munkatársunk a nagy jelentőségű eseményekről megkérdezte több politikusunk véleményét, Berzevicz Albert ezeket mondtotta:

— A lengyel királyság proklamációja hatásában ma még kiszámíthatatlan esemény és csak később fog elválni, hogy vajjon a békét közelebb hozta-e vagy, elodázza. Megnyugtató, hogy értesülésem szerint ujoncozást nem vettek tervbe.

— Galicia nézve szerintem az osztrák némettség helyzetét a birodalmi gyűlésben javítani fogja a galiciai önkormányzat és talán meg fogja könnyíteni Ausztriában az alkotmányosság visszaállítását, amire én magyar szempontból is szult vetek.

(Az alkotmány-párt.)

Az alkotmány-párt osztatlan örömmel fogadta a lengyel királyság proklamációját. Andrássy Gyula gróf a világháború egyik legnagyobb jelentőségű eseményének mondotta, hogy a lengyel nemzetnek visszaadják életét és visszaszerezzeik történelmi jogait. Némcsak politikai, hanem erkölcsi jelentősége is nagyon fontos, mert háborunkat igazolja. Andrássy a lengyel királyságról ma cikket írt, amit lapunk más helyén közlünk.

(A függetlenségi pártok.)

A függetlenségi pártok tagjainak egy része örömmel, a többi legalább is megnyugvással fogadja a lengyel királyság proklamálását. A lengyel nemzet iránt való nagy szimpátiával beszéltek mind a két függetlenségi pártban az új királyságról. Az Apponyi Albert gróf elnöklése alatt álló pártban olyan véleményt hallottunk, hogy Lengyelországnak teljes önállóságot kell adni. Károlyiek szerint az összes lengyeleket egyesíteni kell egy királyságban. Az ellenzék egyébként a parlamentben vagy a delegációban behatóan kívánja megvitatni a lengyel királyság ügyét.

(Német politikus az új államról.)

Scheidemann birodalmi gyűlési képviselő a *Berliner Tageblattban* a következőket írja a lengyel kérdéssel: Teljesen szabad Lengyelországot szeretnénk barátságos érülettel Németország iránt, de szeretetre senkit sem lehet kényszeríteni. Ha szükségünk van Lengyelország barátságára, akkor ennek megfelelő politikát kell folytatni. A béke sem egyoldalú akarat eredménye, hanem kölcsönös megállapodások szerződésbe foglalása. Azok a szabályok, mely most Lengyelország viszonyát rendezik, csak időlegesek lehetnek. Németországnak mindent meg kell tennie, hogy békét kössön, de oly békét, mely összeegyeztethető létfenntartásának, önbecsülésének kérdésével. Minden béke kedves a német népnek, mely nem azt jelenti, hogy az a legyőzött fél békéje. Mi gyűlöljük a cárizmust, épp úgy, mint a lengyelek és a felvilágosodott oroszok, de nem vagyunk ellenségei az orosz népnek, nem akarunk keleten revans hangulatot teremteni. Észményi célunk, egy szabad Lengyelország létesülése, a béketárgyalásokon résztvevő nagyhatalmak hozzájárulásával. Hogy ezt a célt elérjük, némcsak tőlünk függ. A háború befejezése után minden néppel békében és barátságban akarunk élni, de különösen a lengyel néppel.

Az ukrainaiak tiltakozása.

Bécsből jelentik: Ukrajna parlamenti képviselőinek elnöksége ma megjelent Körber miniszterelnöknél és átadta neki az ukrainai képviselők tegnap hozott határozatát, a mely így szól:

Vonatkozással a hiteles forrásból származó hírekre, a melyek Galicia államjogi viszonyainak küszöbén álló újra való rendezésére vonatkoznak abban az irányban, hogy az ország autonómiája kibővítettik, illetően melyek ennek a koronatarományoknak különállására vonatkoznak, az ukrainai parlamenti képviselő-

sz ukrainai nép nevében a leghatározottabban tiltakozik a fentebbi értelemben való minden változás ellen. Ezt a változást az ukrainai népre nézve is fölöttebb veszedelmesnek tartja. Nyomatékosan tiltakozik az ellen, hogy ezt az újraszervezést az ukrainai nép, illetően törvényes képviselőinek beleegyezése nélkül megteremtsék. Az elnökséget fölhatalmazták, hogy az egész ukrainai nép egységes álláspontját az említett kérdésben a monarchia valamennyi irányadó tényezőjével haladéktalanul közölje.

A két ukrainai parlamenti klub a galiciai reform kérdésben közös értekezletet tartott, melyen mindkét klub elnöksége letette a mandátumát. Azután Romancsuk korelnök vezetésével tovább tanácskoztak és elhatározták, hogy holnap teljes ülést tartanak, amelyen ünnepélyes tiltakozó óvást emelnek az összes ukrainai képviselők nevében Galicia autonómiájának bővítése ellen.

Mit mond az entente?

Genf. A *Journál de Geneve* vezércikkében Burián báró külügyminiszter kijelentéseivel foglalkozik és azokból azt következteti, hogy a lengyel királyság teljes megalakítása csak a békekötés után történhetik meg. A semleges lapok feszült érdeklődéssel várják az entente magatartását ebben a kérdésben.

Genf. A múlt héten a francia parlamentben a miniszterelnökhöz intézett interpellációk egyike arról szólt, hogy a központi hatalmak a lengyel államot vissza fogják állítani és ennek kinyilatkoztatását tervezik. Briand miniszterelnök az interpellációra nyomban adott választ, de ezt a párisi sajtó a cenzura miatt elhallgatta. Más cikkek közül és pétervári jelentésekből azonban kitűnik, hogy az entente komolyan foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a semleges államok vajjon milyen magatartást fognak tanúsítani a lengyel állam elismerése dolgában.

Borzalmak a kilencedik Isonzó csatában.

— Távirati tudósítás. —

Luigi Barzini a *Corriere de la Serában* azt írja, hogy a Karsztban lezajlott csatáknál borzalmasabbakat képzelni sem lehet. Leírja az olasz katonáknak hihetetlen fáradalmait, amelyek érthetővé teszik, hogy az offenzíva eddigelé nagyon csekély eredménnyel járt. A hegyek között, a csúcsokon ép úgy dühöng a háború, mint a Karszt alatt. Fantasztikus földalatti tömkelegeken keresztül jutnak — írja az olasz író — a föld gyomrában levő csatahelyhez, ahol tombol az ekéseredett küzdelem. Keresztül-kasul alagutak vágják számtalan részre a hegyek mélyét, s elmondhatjuk, hogy az ellenséges támadás a föld mélységeiből is fenyeget. A hatalmas barlangokban, melyeknek falait csodás csepekővek csipkezik, pihenik ki fáradalmaikat az olasz katonák. Tompán hallatszik felülről a gránátok üvöltése, melyek ha lecsapnak, rettenetes morajlás zúgát a mélység éjszakáján.

Tudósításának további során erős színekkel ecseteli Barzini a Karszt csaták borzalmainak hatását a katonák lelkére. A legnagyobb elismeréssel emlékezik meg a magyar csapatok hősiességéről.

Olasz lapjelentések szerint a háromszáznyolcas magaslatnál a magyar és osztrák tüzéség borzalmas pusztítást okozott az olaszoknak. A monarchia csapatainak ellentámadása közelharcokban végződött, amikor az olaszok kézigránátoktól és szuronyoktól véres veszteséget szenvedtek. Emellett az ellenséges repülők alacsonyán, ügyesen az olasz állások fölé röptek és géppuskáikkal pusztították a meglepett olaszokat. D'Annunziót, aki a Velkhibach elleni támadásban az olasz katonákat lelkesítette, Cadorna főparancsnok kapitányá nevezte ki.

Oláhok

egy magyar főúr portáján.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Dániel Lajos báró, ki pár napja ment vissza vargyasi birtokára, hosszú levélben számol be a román uralomról, melyben egyebek közt a következőket írja:

— Negyedfélnapi utazás után végre szerencsésen hazakerültem Vargyasra. Utam Bánabükön, Aranyosgyéresen, Radnóton, Akosfalván, Bözödújfalun vezetett, ahonnan kezdve már földult községek, friss sirhantok és temetetlen lóhullák között vitt. Etéden körülbelül huszonöt-harminc gazda épületeit gyújtották föl a románok, Martonosban már csak egy csürt, Tarcsafalván pedig egy kis épületet. A szóna- és gabonakazlak azonban mindenütt állnak, csak a kicsévelt búzát vitték magukkal. Kobátfalván öt gazdat lőttek agyon és nincs olyan község, amelyből egy pár lakost meg ne gyilkoltak volna. Malomfalván felperzselt lakóházak fogadtak. Itt 10—12 gazdát öltek meg. Lovétén és Szentegyháza faluban annál több. Faresádon az öreg jegyzőt, Vajdát, az udvarhelyi esperes apját, agyonlőtték több székely férfival, asszonnyal és leánnyal együtt. Este értem haza Vargyasra. A falu végén volt először az oláh tábor, de egy repülőnk bombájától megijedve, áttelepedtek a felső udvarra. A fenyőfákat kivagdosták, s kunyhókat építettek belőlük maguknak. A kastélyunk ajtajait feltörték, a butorok egy részét ellopták, s ami kocsit és hám kezükbe akadt, mind elvitték. A ruhákat, nyergeket, szalonnát, füstölthúst is szeszszedték és a gabona egy részét is, a behordott zabot meg mind elrabolták, több mint 200 szekér szénával, s az ideai szalmával együtt. Persze a bort és szeszt sem vetették meg. A szeszgyár és a gazdasági épületek azonban pár betört ablaktól eltökintve, sértetlenek.

Ma átmentem Olasztelekre, ahol a lakást, az összes épületeket és a kertet, még az üveg-házat is rendben találtam. A szobákban azonban óriási a rendtelenség; a butorok legnagyobb része megvan ugyan, de az ágyneműt, asztalneműt, üveg- és porcellánedényeket elvitték. A családi képek — Dániel István báró kivételével — megvannak; a nappali szobában három kép a rájárából kiszedve hevert a földön. A könyvtár nagy része is megvan, de szétszórva. A nagy lámpákat széthordták ugyan, de megtaláltuk őket. A kocsiszin, pince, éléskamara egészen üres. Ugy látszik, hogy az oláhok csak a kocsit és hámot vitték el, a többi az idevalók, mert már is szedtünk össze náluk asztal- és ágyneműket. Azt hallom, hogy a házban egy jó családból való román tábornok szállása volt. Az itthonmaradt öreg ispán mindjárt beköltözésekor megmarogatta neki a családi képtárat s

később is sokat mesélt neki a familia krónikájából, talán ez is hatott rá. Ez volt a szerencsénk.

H I R E K. LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

A sajtószállás jelenti: Orosz hivatalos jelentés november negyedikéről: *Román-front*: Az Olt völgyben az ellenség támadásait meghejcsitottuk. Jiu irányában a románok az ellenséget hátrálásra kényszerítették, négy ágyút zsákmányoltak. Dobrudzsában előrsi csatározások. November ötödikéről: Dornawatrától délre tért nyertünk, egy magaslatot megszálltunk. Dobrudzsában a Duna mentén kölesönös tüzelés és portyázások.

Román jelentés november ötödikéről: A Prahovo völgyben támadásokat visszavertünk. Estefelé sikerült az ellenségnek Azugától északnyugatra árkaik egy részét megszállni. A Jiu völgyben tart az üldözés. Duna mentén ágyuharc. Dobrudzsában csatározások.

Szófia. A vezérkar jelenti. Macedon front: Maliktól délre elűztünk ellenséges lovasságot. Román front: Dobrudzsában a felderítők jelentéktelen csatározása. A Duna mentén tüzéségi és puskatüzelés.

Athén. A Trikalazred tiz tisztjét, akik utban voltak Szalonikibe, elfogták és börtönbe vetették. Tizenkét más tisztet Athénben hajóra szálláskor fogtak el és börtönözték be. Hétfőn királyi rendelettel kimondják, hogy a forradalmárokhoz csatlakozó tisztüket haditörvényszék elé állítják.

Negyvenhétézer korona bankpénz elrablása.

— Távirati tudósítás. —

Budapestről táviratozza tudósítónk: Vakmérő raffineriával véghez vitt csalást követtek el ma Budapesten eddig ismeretlen tettesek, mely a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankot jelentéktelenül károsította meg ugyan, de érdekes ebben a páratlan szélhámosságban az, hogy a bank két alkalmazottját, milyen primitív eszközökkel vezették félre a csalók, akik akadálytalanul hajtották végre tervüket.

A Pesti Kereskedelmi Banknak a Rákocitón nagyobb fiókja van, mely a központtal állandó összeköttetésben áll. A fiókbank főnöke ma is elküldte Lévai Pál hivatalnokot Vantulek Károly szolgálóval a központba, hogy negyvenhétézer darab ezresbankót váltson be és kilencszáz korona névértékű hadikölcsönkötvényt vegyen fel. A hivatalnok és a szolga pontosan teljesítették a megbízást és a központban a felváltott pénzt a hivatalnok a szolgánál levő kis börtöskába tette, bezárta azt és a kulcsot magához véve gyalog indultak vissza a fiókbankba.

A Nádor és a Fürdő-utcák keresztezésénél a hivatalnokot és a szolgát egy, a bank szolgatartójába öltözött fiatalember szólította meg. Főlényes hangon beszélt és ráparancsolt a szolgára, hogy azonnal menjen Erdélyi főfelügyelőhöz a központba, mert őt oda helyezték és őt rendelték helyére szolgálattételre, majd átvette a táskát Vantulektól, hogy azt majd ő viszi tovább a hivatalnokkal a fiókba. Lévai és Vantulek mit sem sejtve elhitték a mondatokat és a szolga sietve távozott Erdélyi főfel-

ügyelőhöz, míg a hivatalnok és az állítólagos új szolga a fiók felé indultak. Vantulek nyomában jelentkezett a főfelügyelőnél, ahol mit sem tudtak az áthelyezésről.

E közben a fiókbankhoz közeledő szolga egyszerre csak odaszólt Lévaihoz, hogy a táskakulcsát a központban felejtette s elszalad érte. Ezzel meg sem várva a hivatalnok választását futásnak eredt. A hivatalnok utána szaladt, azonban a család a tömegben elvegyült.

A tisztviselő az eset után a rendőrfőkapitányságra sietett, ahol megtette a feljelentést csalója ellen. A rendőrség bünyügyi osztályán nagy apparátussal fogtak a nyomozás bevezetéséhez, de eddig nincsen semmi eredmény. A csalást valószínűleg a bank egyik elbocsájtott szolgálója követte el, akinek valószínűleg bűntársa is van.

Mit tehet egy város, ha akar.

— Gondoskodás az uri szegényekről. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Győr város tanácsa elhatározta, hogy tisztviselői étkezdét állít fel s a jelentkezésre felhívást bocsájt ki. Az étkező — ha elegendő jelentkezés lesz — e hó közepén megnyílik. A jelentkezésre való felhívás, mely mindenről tájékoztat, a következő: A város tanácsa a fokozódó drágaság némi enyhítése végett részint a vendéglőben étkezők, részint a kisebb háztartással bíró egyének részére felállítja a Városi étkezdét. A Városi étkezdé éttermeiben az ételeket felszolgálják, míg a saját háztartással bírók az ételeket elvitethetik. A „Városi étkezdé” ebédet és vacsorát szolgál ki és ebédet két és három tálalattal, (az előbbi leves, főzelék, vagy tészta, az utóbbi leves, főzelék és tészta) s hetenkint legalább kétszer, de lehetőleg háromszor húst is ad, míg a vacsora két tál ételből áll és pedig főzelék és tésztából mégis úgy, hogy hetenkint legalább kétszer, de lehetőleg háromszor hús, vagy husétel is fog lenni. Ezen utóbbi esetekben a vacsora egy tál ételből fog állani.

Az ebéd ára, három tálalattal, naponként K 1.80

Két tálalattal ebéd ára naponként 1.40

A vacsora ára naponként 1.30

Megjegyezzük, hogy a három tál étel helyett némely esetekben, ugyanoly értékű két tál étel is kiszolgáltatható.

Azoknak, akik az ebédet elvitetik, a rendszer adagokon túl lehet külön főzelék, vagy tészta adagokat is vitetni, amely esetben a főzelék (hús nélkül) 40 fillér, a tészta pedig 50 fillér adagonként. Az ebéd ideje déli 12 órától 2 óráig, a vacsora ideje este 7 órától 9 óráig.

Az ebéd vagy vacsora árát hét vagy tizenöt napra, vagy egy hónapra előre kell fizetni.

Az étkezési jegyek meghatározott napokra lesznek kiállítva s csak azon napokra érvényesek, amelyekre kiállítva lettek. A „Városi étkezdében” szeszes ital kimérés nem lesz.

Kenyeret kenyérjegyek ellenében, a mindenkor hatóságilag meghatározott kenyérárak mellett.

Arad város közéletmegelőző bizottsága figyelmébe ajánljuk ezt az üdvös intézményt. Végre történjék valami a kis, de fix fizetésű emberekért is.

— Új magyar nemes. Ófelsége a király Éber Viktor ny. cs. és kir. huszár ezredesnek bányai előnévvel a magyar nemességet adományozta. Az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásáért a 3. oszt. katonai érdemkeresztrel tüntette ki.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett jelentés.

Megkerült három és fél millió korona.

A csikszeredai takarékpénztár az oláh betörés után másnap kezdte meg a pénztárat értékeinek csomagolását. Három ládát kerítettek s ebbe tették az értékpapirokat, a pénzt és a fontosabb könyveket.

Az volt a terv, hogy a vármegyei hivatalok, menekülők helyére, Debrecenbe szállítsák s Fehér Sándor alispán, felügyelőbizottsági elnök fogja megcimezni a három ládát. Mikor aztán Jakab Gyula pénztáros, Orbán János gyógyszerész, igazgatósági tag és Terényi Ida könyvelő a három ládát teli pakolták. Nagy János bankszolgát bízták meg, hogy vigye ki az állomásra. A szolgáló menyecske leánya kivitte, a vasut azonban nem vette fel, mert nem volt megcimezve. A menyecske nem vitte vissza a ládát megcímzés végett, hanem az állomáson hagyta. Hogy aztán Csikszereda felszabadult, a ládák kinyomozására a budapesti főkapitányságot kérték meg.

Sándor László dr. rendőrtanácsos több mint tíz nap óta nyomozott ebben az ügyben s megállapította, hogy a ládákat hétfőn, augusztus 29-én nem szállították el ugyan a

csikszeredai állomásról, de másnap egy vasuti tisztviselő a megcímzett ládát felrakatta az egyik menekülő-vonatra, amely Marosvásárhely felé indult. Az tehát bizonyos volt, hogy sem az oláhok zsákmányul nem esett a takarékpénztár három milliója, sem az állomási épületben, amely a harcok alatt tudvalevően leégett, el nem hamvadt. Sándor László tanácsos kereste a három ládát Marosvásárhelyen is, Kolozsvárt is, de a takarékpénztár értékeit nem lehetett felkutatni.

A budapesti rendőrséget ma arról értesítették, hogy Aszódfőn, Balatonfüred előtti állomáson, több vagon került az erdélyi menekülés zürzavarából. Sándor rendőrtanácsost elküldötték Aszódfőre s megállapította, hogy tizenegy ládában a csikszeredai banknak elűt három és fél milliója van. A vagonokat ma Budapestre szállították, a rendőrség átveszi és továbbítja a banknak az értékeket.

— Budapest az aradi vértanukért. Lázár Vilmosnak, az aradi tizenhárom egyikének felesége: báró Reviczky Mária a budapesti kerepesi temetőben aludta örök álmát, zavartalanul, amíg a sirparcella be nem telt s a régi lakókat ki nem lakoltatták, hogy az anyaföld helyettük újakat fogadhasson be. Tudomására jutott ez a sirbolygatás Fényes Dezsőnek, a kulturpalota igazgatójának, aki felírt ez ügyben Budapest székesőváros tanácsához, ahol méltányolták az előterjesztést, s Bodó Tivadar alpolgármester az alábbi tanácsi határozattal értesítette a kulturpalota igazgatóságát a sirhely áthelyezéséről és emléktáblával való megjelöléséről: A tanács a dunabalparti köztemető igazgatóságának javaslata alapján elrendeli, hogy az 1873. évi június hó 8-án elhunyt székelyi Lázár Vilmosné szül. báró Reviczky Mária, az aradi vértanúk egyikének özvegye, a kerepesi-uti köztemető 26a sz. táblájából, mely tábla kiürítés előtt áll, ugyancsak temető 9 számú sirhelytáblájának megrendelésre álló 500 koronás sirhelyébe, díjmentesen áthelyeztessék. Az áthelyezés alkalmával tömörülő költségek a temetőigazgatóság kezelési előlegéből teendőek. A sirontek felállítására kérdésében pedig a tanács a B. 38312—914-X. tan. számú határozata értelmében a többi jeles halott síremlékeivel kapcsolatosan fog intézkedni.

— A hadsereg arany könyvéből. Kanitz Ervin, a cs. és kir. 1. lövészadosztály (cs. és kir. 3. huszárezred) tartalékos zászlósa svadronjának október 15-én és 16-án a Muleic ellen megindult előnyomulása alkalmával férfias és bátor magatartásával különösen kitűntette magát. 16-án neki adták át a svadron vezetését, s mint parancsnok igazán értett hozzá, hogy emberei előtt merész példával járjon elől. Az ütközetben ő maga is legénysége legközepebbén állva, karabélyt ragadott, s hidogvéru elszántságának nagy része volt benne, hogy a legközelebbi napon teljes sikert vívtunk ki. A fiatal zászlós magatartása annál inkább dicséretet érdemlő, mivel első ízben történt meg, hogy teljes svadront kellett vezetnie. Jutalma a „nagy ezüst“ lett.

— Aradi rokkant érkezése Oroszországból. Bécsből jelentik: Az Oroszországban kiesérelt rokkant tisztokkal ideérkezett Scheer Emil, a 33. gyalogezred őrzője.

— Divatterem áthelyezés. Brüll Nővérek női divatteremüket Csiky Gergely-utca 9. szám alá helyezték át. 5745.

— Enevezés. A király Kútn Alfréd dr. aradi ügyvéd, aki mint egyéves önkéntes szakaszvezető teljesített eddig egy hadosztály-bírósnál szolgálatot, főhadnagy-hadbíróvá nevezte ki.

— Hadijótékonyág. A vak katonáknak özvegy Veit Józsefné 2 korona, özvegy Kiss Jánosné 6 korona és G. D. 5 koronát küldött az Aradi Közlöny kiadóhivatalához. Az összeget rendeltési helyére juttatjuk.

— Halálozás. Öv. Kövesdy Ignác szül. Szalkay Izabella, életének 68-ik évében folyó hó 1-én meghalt. Hült tetemeit e hó 3-án beszentesítették Mezőtúron, azután Aradra szállították, ahol a felső temető halottas házából újból beszentelve a családi sírkertbe örök nyugalomra helyezték.

— Hadijótékonyág. Az Aradmegyei Takarékpénztár a hadiárva alapja javára Holländer Ignác ravatalára szánt koszorúmegváltás címén 50 koronát adományozott a polgármesteri hivatalban.

— Disznótor. A Központi szabó éttermében kedd este házilag készített disznótoros vacsora, kitűnő magyar- és mènesi vörös bor. A megkedvelt 3 és 5 koronás menü mellett dus választéku étlap.

— Helyreigazítás. Fényes Dezső és özvegy Kiss Lajosné házasságkötésének tanúi Varjassy Lajos polgármester és rétháti Kövér Márton földbirtokos voltak.

— Mindenki keresse fel Fischer Simon Nagyiruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

— Erdélyi előfizetőinkhez. Tisztelettel kérjük azokat az erdélyi előfizetőinket, akik otthonukba visszatértek, tudassák e körülményt a kiadóhivatallal, hogy a lapot folytonosan küldhessük b. címükre.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

Megörült színművész.

A budapesti Nemzeti Színházban ma este a Bánk bán előadásán Kürthy György az első felvonás után vonakodott tovább játszani. Hevesi Sándor rendező Tóth Imre igazgatóval nagynehezen rábeszéltek és folytatta az előadást. A művész egyszerűen ját-

szott és a közönség mit sem vett észre. Amikor a későbbi felvonásokban, különösen az ötödikben szerepében nem lévő dolgokat mondott el, majd neki-rontott művésztársainak, a rendőrség nagynehezen megfékezte. A szerencsétlen embert, mint köz- és örvessé-lyes örültet a Lipótmezőre kellett be-szállítani.

Nem ajándékozhat

a német császárt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Néhány nappal ezelőtt az angol alsóház, egy végrendelet-záradékot, melyet az eihalt dél-afrikai nagy adminisztrátor: Cecil Rodes irt s amely történelmi jelentőségű volt, törvény által semmisített meg. Ebben a végrendeletben azt írta Cecil Rodes, hogy 175 tanulóval s ezek között 5 német studentnek, ki az oxfordi egyetemen tanul évi 5000 márkát hagyományoz. Az 5 német tanulót egyenesen a német császárnak kell erre az egyetemre és az alapítványra érdemesnek tartani. A végrendeletnek megsemmisített része a következőképen hangzik: „Ezt az alapítványt annak az emlékére rendelem, hogy Vilmos császár az angol nyelvet a német iskolákban kötelező tantárggyá tette. Remélhetőleg az én alapítványom közre fog működni abban, hogy a nagy Anglogermán hatalmak, Németország, Anglia és az Egyesült Államok mind szorosabb szellemi viszonyba kerüljenek és hogy háboru ezek között az egy törzsből származó nemzetek között a jövőben lehetetlen legyen. Ez alatt a végrendelet alatt aláíróképen Lord Roseberry, lord Grey, lord Millner és a német aknakirály Beidt Alfréd szerepelnek. Nem esoda, hogy olyan férfiak, mint lord Roseberry és lord Millner most azt követelték, hogy Cecil Rodesnek Németországra vonatkozó végrendeleti intézkedését töröljék.

Az Ekonomist régebbi főszerkesztője: F. V. Hirshe, aki barátságban állott Cecil Rodes-szel, ezzel kapcsolatban következő visszaemlékezést közli: „Cecil Rodesnek a német diákok számára tett alapítványa visszavezethető arra s beszélgetésre, amely a császárnál való látogatása alkalmával Berlinben zajlott le. Rodes ugyanis meghívta a császárt, aki vagyot megismerni a nagy adminisztrátort. Rodes nagy szívélyesen üdvözölte a császárt, aki má a bemutatás alkalmával kijelentette, hogy nagyon örül a rendkívüli ember látásán. Rodes azt felelte, hogy ő adósa a császárnak, miután Vilmos császár 61 életének egy kritikus pillanatában elhatározóan segítette. A császár elámul. Rodes így folytatta: „Emlékszik-e felség a Jameson esetre? Nos, ez volt az én életem legkritikusabb ideje. Egész Anglia fel volt háborodva emiatt a dolog miatt. Nem azért, mert megtörtént, hanem, mert rosszul sikerült. A vihar a parlamentben nagyon hevesen tört ki s engem elsepréssel fenyegetett. Ebben az elhatározó pillanatban küldte Ön felséges uram, híres sürgönyét Krüger elnökhöz. Ez a sürgöny úgy hatott, mint egy elektromos ütés. Honfitársaink minden dübe elfordult tőlem s Önre zudult fenséges ur, aki ilyen módon kirántott engem a hinárból.

A császár szívből felnevetett s úgy vélekedett, hogy sürgönyének erre a hatására őszintén nem gondolhatott. Így jött Rodes arra a gondolatra, hogy alapítványának áldásait a német diákokra is kiterjeszti. Ezek kiválasztásával egyenesen a német császárt bizza meg Midou Rodes később Viktória királynő audien-

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott
fontechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

cián fogadta, Londonban megemlékeztek a nagy államférfi, a császárnál tett fesztelen kihallgatásáról, mert a londoni etikett-mesterek nem akarták megengedni az államférfiúnak azt, hogy mindennapi ruhájában jelenjék meg a királynő előtt. Ekkor felelte azt Rodes:

— A német császárnál is ebben a ruhában voltam, Viktória császárnőhöz sem megyek más ruhába!

S Viktória királynénak ugyanabban a ruhában kellett fogadni Cecil Rodes.

TANÜGY.

(—) **A menekült iskolás gyermekekért.** A hunyadvármegyei menekült elemi iskolai tanulóknak tankönyvekkel és írószerekkel leendő ellátására Vass Dezső Újszentanna község főjegyzője az általa gyűjtött és kezelt összegből 300 koronát, Theisz Irma 50 koronát adományozott. Ez összegekből az újszentannai és alsósimándi menekült iskolák tanulói részére szereztem be a legszükségesebb tankönyveket és írószereket. Amidőn a nemes lelkű jótékony adományokat ezuton is hálás köszönettel nyugtázom, megemlítem, hogy a M. Kir. Tud. Egyetemi (állam) nyomda igazgatója 2000 hunyadvármegyei menekült tanulóknak ingyen tankönyvvel leendő ellátását helyezte kilátásba, s a kivitel módzataira irányuló személyes tárgyalások most vannak folyamatban. Horváth Dezső dr., kir. s. tanfelügyelő, az Aradvármegyebe rendelt hunyadvármegyei kir. tanfelügyelőség vezetője.

(—) **A leány iparos-tanulók iskolája.** Ismételtén is értesítjük a leány iparos-tanulókat, hogy a tanítás a Kapa-utcai iskolában már megkezdődött a következő órarend szerint: I-ső osztály hétfőn és csütörtökön 5—7-ig, II-ik osztály kedden és pénteken 5—7-ig, III-ik osztály szerdán és szombaton 5—7-ig. Felkérjük a munkaadókat, hogy tanuló leányaikat pontosan küldjék el az iskolába, mert a mulasztókat és be nem iratkozottakat szigorúan megbírságozzák. Az igazgatóság.

VAROS ES MEGYE.

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1916. évi november hó 8-án, délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak: 16. Polgármester jelentése az 1915-iki közigazgatási évről. 17. A tanács előterjesztése Bugarin Koszta által emelt új épület községi adómentessége tárgyában. 18. A tanács betérjeszti Zsumanka Illés gör. kat. kántor kérvényét kántori illetményeinek 1917. évre is segély alakjában való felemelése tárgyában. 19. özv. Valenta Józsefné özvegyi nyugdíjának újbóli megállapítása tárgyában.

Uj könyvek.

* **A Nyugat szépirodalmi, kritikai és politikai folyóirat** november 1-i száma a következő nagyrészt aktuális és igen érdekes tartalommal jelent meg: Szomory Dezső: Mándy Kázmér öngyilkossága (Novella.) Kaffka Margit: Litánia (Vers.) Vas Ferenc: Az állam igényei és a magángazdaság. Lengyel Menyhért: Negyedik Henrik. Tersánszky J. Jenő: Emeld fejemre (Vers.) Révész Béla: Vihar (Miniature.) Szép Ernő: Lányoknak való nótá (Vers.) Mórucz Zeigmond: Hőskor (Novella.) A politika mögül: Ignotus: Polgári szocializmus. Fenyő Miksa: Stürgkh gróf. Gallert Oszkár: Tittoni a Prinz Friedrich Wilhelm fedélzetén. Ambrus Zoltán: Háborus jegyzetek. Ady Endre: Versek. Fegyver. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Vilmos császár-ut 51. szám. Előfizetési ára egy évre 23 K, félévre 14 K. Egyes szám ára 1 K 40 fillér.

* **A számviteli szemle számviteli szakfolyóirat** novemberi száma vezető cikkében az erdélyrészi menekült tisztviselők érdekében ir. Az állami gyermekmenhelyek számviteli utasítására tesz figyelemreméltó észrevételeket. Megemlékezik a Számviteli Tisztviselők Országos Egyesületének háboru alatti működéséről. Közli

a számtani pályadíj tételek megoldását. Ismereti az új Adóügyi biztosokra vonatkozó szervezési ügyrendet. Ezekon kívül személyi hírek, városi és községi ügyek és különféle apróbb közlemények gazdagítják a jelesen szerkesztett folyóiratnak ezt a számát is.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 7-én kedden:

C) Barlet.

C) Barlet.

Itt először:

Keringő.

Színjáték 3 felvonásban.

Kezdete 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyanszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

Iroda áthelyezés.

Tisztelettel értesítem üzletfeleimet, hogy ingatlanforgalmi, bors és palinka ügynökségi

Irodámat

f. é. november hó 1-től kezdve, Révay-u. 2. szám alá (saját házamba)

helyeztem át.

Telefon szám: 9-61.

Lusztbáder Adolf.

JANOSVITÉZ.

9-1916. Biz. szám.

Hirdetmény.

A battonyai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság 1916. évi október hó 30-án 4864. sz. a. kelt végzésével kiküldött bizottság ezennel közhírré teszi, hogy Magyarbányhegyes községre, valamint Nagybányhegyesi puszta és Kaszaper puszta vonatközöleg az 1886: XXIX., 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. törvényezsikek értelmében szerkesztendő telekkönyvi bevételek készítésének munkáiata folyamatba tételevén, a nevezett községben a helysini eljárás és pedig az 1891: XVI. t.-c. 9 §-a értelmében első sorban az azono-

sítás 1916. évi november hó 18. án és ennek befejeztével a további bizottsági eljárás fog kezdődni.

Ennélfogva felszólítanak:

1. mindazok a kik a tjkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánának tenni, hogy a bizottság előtt a kitűzött határidőn megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel;

2. mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezését a kitűzött határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézett szabályszerű beadvány útján készítsék, vagy a telekkönyvi beke-

belezésre alkalmas okiratok alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti kérelmek előterjesztése végezt a bizottság előtt jelenjenek meg ha pedig telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek az átírásra az 1889: XXIX. t.-c. 15-18. §-ai és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak, és azokkal igényüket a kiküldött bizottság előtt igazolják, svagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szoval elismerje, és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogukat ez uton nem érvényesíthetik

és a bélyeg- és illetékelengedés kedvezményétől is elestek és;

3. azok, a kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszünt egyéb jog van nyilvántartásilag bejegyezve ugyasintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmeznek, illetve, hogy törlesztési engedély nyilvánítsa végezt a kiküldött bizottság előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elestek.

Háincz Elemér,

kir. betétszerkesztő bíró.

Kemény Mihály,

betétszerkesztő tkvvezető. 5698

ECETSAV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd
aru 800 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, próba
üveg 800 gram-

mos, mely megfelel 25 liter kellemes ízű asztali ecet
készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2-3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház.

Apró hirdetések.

Gyógyászat.

Dr. Schajkovszky

lázcsodás elleni szere, biztos, kipróbált
értalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona.
Kapható Földes és Hebs gyógyszerárában.

Vétel és eladás.

Jókarban levő cinchalon

megvételre kerestetik. Fischer D. állomás
Újszentanna. 5733

Olcsó tűzifa

kapható Kapa-utca 15. szám alatti tele-
pünkön öleken összerakva. 5738

50 hl. mokrai bor,

2 igás ló, 2 drb. 2 éves csikó, 4 drb. te-
nyészkan, 6 mázsa kendermagzad eladó.
Cím a kiadóban. 5701

Veszek

a legmagasabb árban uraktól levett férfi
ruhát, mindenféle egyenruhát valamint
használt butort. Vidékre is megyek. Bleier
Ignácz, Boczkó-utca 1. 229

Tábori dobozok.

levelező-lapok, levelek és papíruk nagy-
ban és kicsinyben jutányos áron kap-
hatók Pichler Sándor papirkereskedésében
és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-
tér 1. Telefon 308. 601

Új butorhittel!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók,
hitelképes egyéneknek kölcsön, és részlet-
fizetésre szállítok Garai Károly bel. cég
utórúletében Aradon, Asztalos Sándor-
utca 5. sz. 913

Használt csomagolópapíros

megvételre kerestetik. Cím a kiadóhiva-
talban. 7391

Egy alig használt egyenáramú

2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi
Közlöny kiadóhivatalában.

8561—1916 pm.

Hirdetmény.

A tengeriért követelhető leg-
magasabb ár a magyar szent ko-
rona országainak egész területén
métermésszanként (100 kgm.) tiszta
sutyra a következőkben alapítat-
ták meg:

A közönséges lófogó és kevert
tengeri nézve 1916. szeptember—
október csöves: 28 K, morzsolt:
34 50 K, november csöves: 26 90 K,
morzsolt: 35 K, december csöves
27 80 K, morzsolt: 35 50 K. 1917.
annár csöves: 28 70 K, morzsolt
36 K, február csöves: 29 60 K,
morzsolt: 36 50 K, március csö-
ves: 30 50 K, morzsolt: 37 K,
április csöves 31 40 K, morzsolt:
37 50 K, május vagy későbbi hó-
nap csöves 32 20 K, morzsolt 38 K.

A fajtengerire: 1916. szeptem-
ber—október csöves: 28 10 K,
morzsolt: 37 50, november csöves:
29 05, morzsolt: 38 K, december
csöves: 30 K, morzsolt: 38 50 K,
1917. január csöves: 30 95 K,
morzsolt: 39 K, február csöves:
31 80 K, morzsolt: 39 50 K, már-
cius csöves: 32 80 K, morzsolt:
40 K, április csöves: 33 80 K,
morzsolt 40 50 K, május vagy
későbbi hónapokban csöves: 34 80
K, morzsolt: 41 K.

Varjassy, polgármester.

Ocska, használt

ólomcsöveket
és egyéb

ólomtárgyakat
megvételre keressünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

A lippai kir. járásbíróság,
Pk. 2073—1916.

Hirdetmény.

A lippai kir. járásbíróság köz-
hírré teszi, hogy az állítólag el-
vesztett következő okirat: 5 darab
a temeshidegkuti népbank r. t.
által kibocsátott, egyenként 80 ko-
rona névértékű 318., 320., 321.,
322. és 323. számú részvény meg-
sommisítése iránt az eljárást öz-
vegy Szabó Józsefné, azeiőt Heller
Adolfné született Zucker Laura
budapesti lakos kérelmére folya-
matba tette.

Eanél fogva felhívja az említett
okirat birtokosát, hogy a jelen
hirdetménynek a Budapesti Köz-
lönyben történt harmadszori be-
jelentését követő naptól számított
egy év az okiratot a bíróságnál
mutassa be, mert ellenkező eset-
ben a bíróság azt a jelzett hatá-
ridő letele után, a folyamodó újabb
kérelmére, semmiznek fogja nyil-
vánítani.

Candrea, s. k.
kir. bíró.

5748

Matteine-tele

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok
patkány- és egérintő-szere,
csak patkányt és egeret öl meg,
emberre vagy állatra nem vesze-
delmes, tehát mindenütt elhelyez-
hető.

A patkány- és egérintő bacillus
árak:

1 kis adag 2—300 patkány ki-
irtására 6 K

1 nagy adag 3—600 patkány ki-
irtására 12 K.

„Matteine“
vegyészeti laboratórium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.
Telefon 10—45. 218

Rum—likör
essentiák és kompozitók

„RUMAROM“

**50 filléres üvegekben,
2 liter finom Tea-rum
készítéséhez, kereske-
dőknek 40% rabat árú-
ban.**

Szemző Armin

áruügynökségénél, Arad. 501
Interurban telefon 592. szám
4351/1916. t. k. sz.

Hirdetmény.

Kisíratos községnek telek-
könyvi betétei az 1886:XXIX.,
az 1889:XXXVIII. és az 1891:
XVI. t.cikk értelmében elkészít-
tevéen és a nyilvánosságának át-
adattván, ez azzal a felszólítás-
sal tétetik közre:

1. hogy mindazok, kik az 1886.
XXIX. t.cikk 15. és 17. §-al alap-
jan — ideértve e §-oknak az 1889.
XXXVIII. t.cikk 5. és 6. §-ában
és az 1891:XVI. t.cikk 15. §. a)
pontjában foglalt kiegészítést is
— valamint az 1889:XXXVIII.
t.cikk 7. §-a és az 1891:XVI.
t.cikk 15. §. b) pontja alapján
eszközölt bejegyzések érvénytelen-
ségét kimutathatják, e végső tör-
lési keresetüket, azok pedig, akik
valamely tehertertel átvételének az
1886:XXIX. t.cikk 22. §-a, il-
letve az 1889:XXXVIII. t.cikk
15. §-a alapján való meliózást
megtámadni kívánják, e végső
keresetüket hat hónap alatt, vagyis
az 1917. évi május hó 17. napjáig
bezárólag a telekkönyvi hatóság-
hoz nyújtsák be, mert az ezen

meg nem hozható kereset
határidő eltelte után indított tör-
lési kereset annak a harmadik
személynek, aki időközben nyil-
vánkönyvi jogot szerzett, hátra-
nyára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az
1886:XXIX. t.cikk 16. és 18.
§-ának esetében — ideértve az
utóbbi §-nak az 1889:XXXVIII.
t.c. 5. és 6. §-ában foglalt ki-
egészítést is — a tényleges bir-
tokos tulajdonjogának bejegyzés
ellenében ellentmondással éni ki-
válnak, irásbeli ellentmondásukat
hat hónap alatt, vagyis 1917. évi
május hó 17. napjáig bezárólag a
telekkönyvi hatósághoz benyúj-
tsák, mert ezen meg nem hozza-
bítható kereset határidő letele után
ellentmondásuk többé figyelembe
vételti nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1.
és 2. pontban körülírt eseteken
kívül a betétek tartalma által előbb
nyert nyilvánkönyvi jogukat bár-
mely irányban sértve vélik, —
ide értve azokat is, akik a tulajdon-
jog arányának az 1889:XXXVIII.
t.cikk 16. §-a alapján történt be-
jegyzését sérelemesnek találják, e
tekintetben felszólításukat tartal-
mazó kérényüket a telekkönyvi
hatósághoz hat hónap alatt, vagyis
1917. évi május hó 17. napjáig
bezárólag nyújtsák be, mer tezen
meg nem hosszabbítható záros
határidő eltelte után a betétek
tartalmát csak a törvény rendes
utján és csak az időközben nyil-
vánkönyvi jogokat szerzett harm-
dik személyek jogainak séreime
nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok
a felek, akik a betétek szerkesz-
tésére kikötött bizottságnak ere-
deti okiratokat adtak át, hogy
amennyiben azokhoz egyszersmind
egyszerű másolatokat is csatoltak,
vagy ilyeneket pótkólag benyújta-
nak, az eredetüket a telekkönyvi
hatóságnál átvehetik.

A battonyai kir. járásbíróság
mint telekkönyvi hatóság 1916.
október hó 31.

Dr. Rafajlovičs Milos, s. k.

5718

ö. m. k. f. jegyző.

FOG. MOHR JEANNETTA
vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécs-
ben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n.
e. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.**
egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet**
nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem bete-
geimet, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás útján.) Aranyhidak, arany-
koronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával.
Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), méréseket díj-
szabás mellett készíttetnek. Belső partfogásai kérve tisztelettel Mohr
Jeanetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig.
Vidékiek 24 óra belül kielégíttetnek. 1127

URANIA SZÍNHÁZ.

Kedden és szerdán

Mária Carmi sorozat I.

Halálszonáta.

Aranyat

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy beoszerél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér
Telefon 984

A tótér legforgalmasabb helyén
Andrássy-tér 8. számú
házban egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra
kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny“ kiadó-
hivatalában, József főherceg-ut 22

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoltjuk.

Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetjük fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Komoly szándék”
jeligére levél van a kiadóban. 5750

Lakást keres.

December elejére
kerestetik szép, tiszta butorozott szoba csendes utcában, urileány részére, lehetőleg keresztény családnál. Ajánlatok a kiadóhivatalba „Siebenbürgerin” jelige alatt kéretnek. 5756

Lakást keresek.

Egy modern berendezésű 4-5 szobás urlakást keresek 1917. május hó 1-ére a városbáza és Máv. felvezetőség közötti városrészen. Cim a kiadóban. 5726

Kiadó lakás.

Főterem lévő
másodemeleti nagy utcai lakás azonnalra kiadó. Bővebbet Andrássy-tér 8. szám alatt, a házmesternél.

Két elegáns

butorozott szoba külön bejárattal azonnalra kiadó. Bővebbet a kiadóban. 5758

Kiadó

december 1-re teljesen butorozott ebédlő, férfi szoba, hálószoba, fürdőszoba és mellékhelyiségkőből álló urlakás, havi 100 korona bér ellen. Aranykéz-utca 2. sz. 5760

Alkalmazást keres.

Jobb háziasszony

kisebb családhoz főzőnőnek, esetleg gyermeknek mellé ajánkozik. Cim a kiadóhivatalban. 5755

4 polgarit

végzett leány irodai vagy pénztárnoknői állást keres, esetleg vidéki jegyzőséghez. Cim a kiadóhivatalban. 5752

Kiszegelőnői

Állást keres azonnalra izraelita leány, ki fűszerzakmában járatos. Cim a kiadóhivatalban. 5759

Postamesterhez

ajánkozik gyakornoknak 4 gimnáziumot végzett fiú, ki kedvezőtlen anyagi helyzete miatt tovább nem tanulhatott. Cim a kiadóhivatalban. 5762

Középkorú érv. nő,

ki a főzést is vállalja, háziasszonyként ajánkozik. Cim a kiadóhivatalban. 5761

Megbízható hadmentes

egyén, ki több évi irodai gyakorlati bíró, bármint irodai állást keres, helyben vagy vidéken. Cim a kiadóban. 5708

Kereskedelmi végzett

url leány irodai alkalmazást keres. Cim a kiadóhivatalban. 5747

Postakiszegelőnő

gyakorlott leány postakiszegelőnői állást keres kocsitart. Elmenne pénztárnoknőnek, vagy nevelőnőnek szerény díjazással. Cim a kiadóban. 5722

Alkalmazást nyer.

Erdőgazdaságban

kellő gyakorlattal bíró hadmentes segédkezelőt keresünk, ki magyarul és románul beszél s jól ír. Ajánlatok fizetési igények és belépési határidő feltüntetésével Mairovitz Mór és Fial céghez, Soborsin intézendők. 5754

Egy idősebb

beteges urhoz háziasszony felvétetik, ki minden házi munkát végez. Krzsébet királyné-körút 18., I. em. 5757

Kiszegelőnő,

aki a gépirásban és levelezésben teljes jártassággal bír, kerestetik. Cim a kiadóhivatalban. 5749

Két tiszta, rendes ruhát

mindenes kerestetik falura. Ajánlatok Temes-Szépfalura, a postára címzendők. 5702

Keresek

egy fűszer és rövidáru kereskedő segédet, aki magyarul és románul beszél és egy tanulót az onnali belézésre. Berkovits Hermanné, Brád (Hunyad megye.) 5746

Háziasszony

Intelligens, jobb, középkorú, egészséges, jófőő, szorgalmas nő — család nélkül — havi 40 korona fizetéssel, magános urnál azonnali alkalmazást nyerhet. Csakis az pályázzon, aki a vidéken szokva van. Cim: Décsé 21 házszám, posta Alsó, vasúti állomás — 20 perc távol — Háromalmás. 5731

Egy ügyes fiú

kifutónak nyomdánkban felvétetik.

Nyomdász-tanulóknak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet beöltözték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ingatlan.

Háromemeletes új bérpalota,
12 évi adómentes, 40.000 korona házbérlőjével, saját villanyteleppel, vízvezetékekkel, szép parkkal, 7 gazdasági épülettel, teljes felszereléssel eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt Ortutay Lajos, Deák Ferenc-utca 29. 5720

50 holdas szőlő

Arad közvetlen közelében, vasútállomástól 150 lép sra, gyönyörű 10 szobás kastélyal, saját villanyteleppel, vízvezetékekkel, szép parkkal, 7 gazdasági épülettel, teljes felszereléssel eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt Ortutay Lajos Arad, Deák Ferenc-utca 29. Ugyanott kis és nagy mennyiségben eladó 5-9 éves tenyő, dísz- és gyümölcsfa-csemeték, igen sokféle fajban, továbbá sima, valamint 1-2 éves gyökerek, telepítésre, illetve pótlásra rendkívül alkalmas ripsaria (amerikai) s-ölvessző. 5719

Különféle.

Eszökött

egy nagy tarka henteskutya, «Lord» névre hallgat Mestraláló keretű, illő jutalom ellenében, József főherceg-ut 9. szám alatti hentesüzletben, vagy Mikos Kelemen-utca 52., Zurek Károlynál átadai. 5751

Órások

felszerelési raktára és javító-műhelye **Satmár-utca 3.** Telefon 11-41. Irógép-szlet. 4701

Pénzt kölcsönzök

betétlázasra 1-6 helyre Cim a kiadóhivatalban. 5699

Pincét keresek,

lehetőleg nagyot, Szabadság-tér körletében. Andrássy-pozsgógyár. 5716

A drága vanilliat

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillion, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrárszoknak, vendéglátóknak nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Hirdetmény.

A WEITZER JÁNOS GÉP-, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

az 1916. évi november hó 19-ére hirdetett közgyűlését elhalasztja és

XXIV. rendes közgyűlése

Aradon, az Aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében,
1916. évi november hó 26-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti év eredményéről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovatfordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.
2. Igazgatósági javaslat az igazgatóság tagszámának egy taggal leendő felemelése iránt, evvel kapcsolatosan az alapszabályok 23-ik §-ának megfelelő módosítása.
3. Egy igazgatósági tag megválasztása.
4. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.
5. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása. (Alapszabályok 31. §-a)
6. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal.

Jegyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános titelintézetek által kiállított letétjegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letéteményezendők, és pedig:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál,

Budapesten: az Első Magyar Iparbanknál (V., Nádor-utca 12.),

Wien-ben Schoeller & Co. bankháznál (I., Wundpretmarkt 10.) és a K. k. priv. allgemeine Verkehrsbank-nál (I., Wipplingerstrasse 28.)

Az igazgatóság.